

Băncescu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 150

SIBIU

15 iunie
și
1 iulie

Nr. 23-26

2002

„TREIME SFÂNTĂ, MĂRIRE ȚIE”

viață și hărăzitoare a darurilor. Al Tatălui Celui care a creat lumea din nimic și Care porcede pe Duhul Sfânt și naște pe Fiul, al Fiului sau al Cuvântului, prin care toate au fost făcute fie în cer fie pe pământ și prin care au fost răscumpărate toate și al Sf. Duh, cel care sfințește și îndumnezeiește întreaga făptură.

E de fapt o sărbătoare străveche ce derivă din însuși praznicul Rusaliilor și care se continuă apoi la nesfârșit într-o triadologică slavoslovie a lui Dumnezeu. Dintotdeauna creștinii au cinstit această zi a Sf. Treimi, dovadă fiind mențiunile antichității creștine ca și numărul mare de biserici creștine care au ca patron ziua de astăzi.

Grecii o numesc „ziua Sf. Duh” (tou aghiou pnevmatos) și o serbează cu mare fast, fiind declarată ca zi nelucrătoare, ca sărbătoare legală în fiecare an. Și la români a doua zi de Rusalii — ziua Sf. Treimi — este prăznuită în chip deosebit, mai ales în Ardeal unde există nenumărate biserici închinare Sf. Treimi. Credința în Treime este o comoară scumpă a tezaurului Ortodoxiei. Toată evlavia ortodoxă se concentrează în preamărirea Sf. Treimi. Toată imnologia are caracter triadologic, adică de preaslăvire a Sf. Treimi. Toată viața liturgică ortodoxă gravitează în jurul acestei idei fundamentale: a existenței unui Dumnezeu Unul în ființă și întreit în Persoane. Biserica însăși, după cuvântul lui Soane, este „plină de Treime”. Învățătura despre Sf. Treime este întărită de la prima pagină a Sf. Scripturi care expune referatul Creației și până la ultima filă din Canonul Noului Testament, a cărții Apocalipsei.

Cu credința în Treime creștinii tuturor veacurilor au străbătut drumul către Împărăția mesianică și tot cu credința în Treime martirii și mărturisitorii și-au pecetluit crezul vieții lor.

Credința în Treime ne însuflă și nouă celor de astăzi tărie, lumină și putere pentru

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-Vicar

Nou început de drum*

Prea Cucernici Părinți,
Domnilor deputați,

Mă bucur foarte mult că am putut fi și astăzi împreună cu Dvs. la acest început de drum. Căci e fără îndoială un început de drum acum, chiar dacă cei mai mulți dintre Dumneavoastră v-ați menținut postul, din vechiul mandat.

Pornim acum pe un drum nou având în față multe îndatoriri pe care le știm, multe pe care nu le știm, dar pe care suntem gata să le rezolvăm. E un lucru mare acesta pentru că nu e ușor să îți înfrâ și să conduci o Eparhie. Multe lucruri sunt cunoscute deja, multe sunt încă necunoscute dar noi suntem deschiși să le rezolvăm pe toate. E mare lucru acesta. Când stau și mă gândesc de trecem pe al 21-lea de când suntem împreună. E aproape o viață. I-am dus mai bine, mai rău în funcție de vremuri, dar i-am dus. I-am dus chiar până la capăt.

* Cuvânt rostit la Adunarea Eparhială Sibiu — 15 iunie 2002.

Și cât ne-o mai da Dumnezeu încă forță să ducem mai departe sarcina spre binele Bisericii acesteia care a durat în ciuda tuturor amenințărilor, în ciuda tuturor opreliștilor de tot felul. Ea a durat, în întregime. Nu mi-e rușine să spun că a fost o luptă de mulți neștiută, incredibilă aproape. A trebuit să-i facem față și să ducem la bun sfârșit un început, pe care l-am dorit aici la Sibiu, în ciuda vremurilor. L-am dorit creator și bun. Și a fost chiar creator și chiar bun după părerea mea. Dacă stau și mă gândesc numai la această sală, toate camerele de aici s-au făcut cu îndrăzneală, cu hotărâre, cu porțile închise în ciuda tuturor opreliștilor care ne stăteau în cale. Nu-mi vine să cred acum mie, că s-au putut face toate acestea. Nu-mi vine să cred că am avut îndrăzneală să le fac, dat fiind vechiul regim cu care am luptat atâtea vreme.

Am început azi un nou mandat al Adunării Eparhiale cu Dvs. Să dea Dumnezeu ca acesta să fie bun și înfloritor. Să fie mai bun

decât cele anterioare. Stau și mă gândesc uneori cum am putut oare să facem aici, în acest fund de curte, atât, atâtea lucruri bune, fără de care nu știm cum s-a putut trăi până acum.

Sala aceasta a mitropolitului e o sală a îndrăzneții pe care nici nu mă gândeam măcar că ar putea fi oprită din lucrare de cineva. Pentru că lucrăm ascunși în mare grabă cu oameni care s-au dovedit a fi oameni cu adevărat. Nu știu nici acum de unde am avut această îndrăzneală. Cum de am putut face acest lucru. L-am făcut ca și cum trebuia să-l fac. Să mă lupt cu cei care ne voiau urmă și să înving până la urmă. Eu trebuie să amintesc aici cu recunoștință și de cei care erau pe deplin colaboratori mei și care au lucrat cu tot devotamentul. Chiar dacă unii din ei erau obligați să dea socoteală de ceea ce fac aici. Am trecut toți prin vremuri grele. Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să și

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Comunicat Declarație

a participanților la Conferința Internațională „Bisericile și Valorile Euro-Atlantice” — 3 iunie 2002

Toate Cultele recunoscute din România susțin fără echivoc integrarea euro-atlantică a României, întru spațiul de valori comune, al prosperității, securității și păcii.

De asemenea, reprezentanții Bisericei, ai Asociației George C. Marshall-România, ai altor instituții și organizații ale societății civile își exprimă solidaritatea cu instituțiile statului privind realizarea acestui important deziderat național, integrarea României în NATO.

Conferința a fost menită să arate că valorile fundamentale ale omului secolului XXI, sunt, la bază, aproape identice, în concordanță cu principiile spirituale și morale ale religiilor monoteiste, că indiferent de religia pe care o îmbrățișăm, avem în inima noastră credința în Dumnezeu toleranței, al cooperării, al dragostei față de om, al adevărului, al reconcilierii, al libertății și păcii.

Participanții la Conferință consideră că în Europa s-a dechis o perspectivă fără precedent pentru cetățenii Statelor din spațiul euro-atlantic — realizarea unei Comunități largi, libere și unite sub valorile și practicile democratice, culturale, spirituale și securității comune.

S-a subliniat faptul că nu există moment în timp și nici loc în lume în care să nu fi existat credința, că Europa de mâine, sub lumina religiei și respectul identității popoarelor, cu darurile, trebuie să se bucu-

re, unită în numele păcii și al prosperității.

Din punct de vedere al Capelanilor militari șefi (ortodox, catolic, protestant, mozaic și musulman) din Comandamentul European al S.U.A. și N.A.T.O., al profesorilor de teologie și cultură din Germania și

NATO, conferința reprezintă mesajul euro-atlantic al țărilor, de apropiere, colaborare și parteneriat cu toate Cultele și societatea civilă din România.

(Continuare în pag. a 2-a)

BIROUL DE PRESĂ ȘI
COMUNICAȚII AL
PATRIARHIEI ROMÂNE

De ziua binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt

— 10 ani de la canonizare —

Grija deosebită acordată ctitoriei sale de la Putna

La înstarea Măriei Sale în moștenirea părintescă din 12 aprilie 1457, în afară de dezastrele provocate de luptele pentru domnie, vreme de 25 ani, existau și situații pozitive. Ca de pildă, fondul profund creștin ortodox al populației dintre Carpați și Nistru; din Poțuția și până la gurile Dunării, curent întreținut de o vastă rețea de așezăminte eclesiastice, constituite din bisericuțe de lemn, schituri, sihăstrie și marile ctitorii domnești.

Este regretabil că acest fond cultural-creștin nu a fost fructificat, pentru a demonstra continuitatea populației autohtone românești pe aceste minunate plaiuri și nici măcar ciute de vreo sursă a epocii. Timp de 10 ani Măria Sa a pus rânduială în țară, apoi s-a hotărât să-și pună în aplicare, ceea ce conștiința sa religioasă îi sugera încă din copilărie, cu credință puternică în Dumnezeu înrădăcinată în ființa sa și dragostea neajmărită de glia străbună.

Încă de când Pronia Di-

vină și voința poporului l-a ales ca domn, pe Câmpia Direpțății, a simțit afecțiunea băștinașilor, ceea ce l-a determinat să se identifice cu vrerea și aspirațiile lor religioase și patriotice, „cum vru Moldova, așa vruseși și eu”.

Există mărturii privind legătura spirituală a Măriei Sale cu Sfântul Daniil Sihustru, care l-a îndrumat în evoluția sa sufletească. La 15 octombrie 1451, după tragicul asasinat al tatălui său Bogdan al II-lea (1440—1451) la Reusen, Tânărul Ștefan scăpat ca prin o minune, se prezintă la Putna, unde acest mare pustnic l-a îmbărbătat și întărit pe tot parcursul vieții, „sfetnicul de taină și părintele său duhovnicesc” (Dan Lucinescu).

Educația din familie, unde de mama sa Doamna Oltea, ca o bună și evlavioasă creștină, i-a sădit în suflet credința și în sfinții miltari: Procopie, Gheorghe, Dimitrie și Constantin cel Mare, îl făcu să nu treacă peste nici un eveniment din viața lui, fă-

ră a-l marca printr-o faptă creștinească la nivelul său.

Gândul cuceririi cetății Chilia, ctitoria bunicului său, Alexandru cel Bun (1400—1432), nu-l părăsise o clipă, după acel atac nereușit din 1462, soldat cu nemiloasa rană de la glezna piciorului stâng, care a constituit pentru el o profundă suferință sufletească, simțind nevoia de reculegere și de liniște a zăbuciumului prin care trecea.

Tradiția spune că a venit din nou la Daniil Sihustru, când încă era la Putna, unde după o scurtă rugăciune în micul său paraclis din peșteră, îl încredință că va cucerii Chilia, cu condiția păstrării credinței strămoșești și a înălțării unui locaș sfânt, pe locul unde se aflau. După cucerirea cetății Chilia din 25 ianuarie 1465, reîntors la Cetatea de Scaun din Suceava cu toată oastea sa, a dat porțiune Mitropolitului Teoctist I (1452—1477), să se facă

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
TEOFILACT CIOBĂCĂ

„Om fără lumină, dar luminat”

Această caracterizare: „Om fără lumină, dar luminat”, mi-a făcut-o Mitropolitul Nicolae Colan în august, anul 1960. El a spus aceste cuvinte Părintelui Serafim Popescu și Părintelui Ioan Dinu, care era pe atunci starețul Mănăstirii Brâncoveanu, din care fac parte.

„Om fără lumină, dar luminat”. Este o caracterizare uimitor de frumoasă, care cred că spune mult mai mult despre mitropolitul care mi-a făcut-o, decât despre mine. Am fost martor uimirii mai multora dintre cei care au aflat de această caracterizare, de care s-au minunat. M-am minunat și eu atunci și de-a lungul anilor ce au trecut, de câte ori mi-am adus aminte că Mitropolitul Nicolae a spus despre mine: „E om fără lumină, dar luminat”. Și când a spus această despre mine, eu cred că s-a potrivit și se potrivește mai mult despre el care a făcut-o. De obicei cel care face o caracterizare se implică el însuși, se cuprinde pe sine în caracterizarea pe care o face. Nu știu în ce măsură e valabilă această caracterizare pentru mine, dar sunt sigur că îl prezintă pe mitropolitul care a făcut-o. Ea îl reprezintă și îl prezintă pe Mitropolitul Nicolae Colan, de vreme ce a putut face o astfel de caracterizare, ca fiind un om vrednic de luat în seamă înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor.

Mitropolitul Nicolae Bălan m-a hirotonit diacon și cu acel prilej a spus că Dumnezeu se bucură de oricine privește și a îndemnat pe credincioși să lucreze cu Dumnezeu să scoată secerători la secerișul său. La mine s-a gândit ca la un plivitor de suflete și ca la un secerător la secerișul lui Dumnezeu.

Fie numele Domnului binecuvântat și pentru toate gândurile bune pe care le port în minte de la cel ce a spus despre mine că sunt om fără lumină, dar luminat.

Arhiepiscopul PĂRĂIAN

Geneza și dezvoltarea „clasei de mijloc” a meseriașilor români transilvăneni în perioada 1848—1918 (I)

Revoluția de la 1848—1849 din Principatul Transilvaniei, desfășurată în contextul mișcărilor revoluționare burghezo-democratice europene, naționaliste și liberale, a reprezentat pentru poporul român din Imperiul Habsburgic, un eveniment istoric, de importanță socială și politică și un prilej de afirmare pe plan european a drepturilor sale istorice legitime de-a avea o viață națională proprie, de sine-stătătoare.

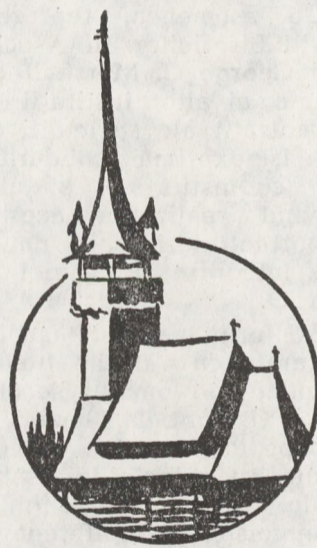
Sub presiunea valului revoluționar din anii 1848—1849 din Imperiul Habsburgic, Curtea imperială de la Viena, a fost constrânsă să adopte o nouă politică de modernizare social-economică, de dezvoltare industrială a clasei mijlocii și de lichidare a iobăgiei medievale. Sistemul politic de guvernare conservatoare de la Viena, zguduit din temelie, în perioada revoluției, a devenit conștient că fără adoptarea unei politici reformatoare în favoarea burgh-

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. MIRCEA STOIA

Între 22—24 aprilie 2002, în mănăstirea cisterciană din Heiligenkreuz și în sala de festivități a parohiei din Kleinmariazell de lângă Viena, a avut loc simpozionul ecumenic internațional cu tema „Bisericele și Uniunea Europeană. Consecințele juridice ale largirii UE pentru Biserici”. Simpozionul a fost organizat de Conferința Episcopilor Austrieci și de Biserica Evanghelică AB și HB din Austria, cu finanțare din partea Comisiei Europene, și la el au participat 102 invitați din 12 țări. Din partea Patriarhiei Române au participat, ca delegați oficiali, Pr. Dr. Nicolae Dura, parohul comunității ortodoxe române din Viena și reprezentant al Bisericii Ortodoxe în Comisia Europeană, Pr. Prof. Dr. Alexandru I. Stan de la Facultatea de Teologie din București și Pr. Lect. Dr. Irimie Marga de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Simpozionul a fost structurat pe trei părți, și anume: I. „Deschiderea oficială” la care au rostit cuvinte de salut superiorul mănăstirii-gazdă Mag. Gregor Henckel -Donnersmarck, episcopul Dr. Egon Kapellari ca președinte al Conferinței Episcopilor Austrieci, Mag. Robert Kauer din partea Bisericii Evanghelice și D-na Elisabeth Gehr, Ministru al Învățământului și Cultelor din Austria. Toți vorbitorii și-au exprimat bucuria organizării acestui simpozion și fiecare a accentuat ideea europenizării UE pentru că, în situația actuală, UE nu este europeană cu adevărat. S-a mai accentuat ideea de a da un suflet Europei sau de a redescoperi sufletul pe care Europa îl are. Alți vorbitori au afirmat că nu UE dă suflet Europei, ci Bisericele, de aceea practic Europa nu are numai un suflet, ci mai multe.

Simpozionul internațional: „Bisericele și Uniunea Europeană. Consecințele juridice ale largirii UE pentru Biserici”

(Viena, 22—24 aprilie 2002)

Fără a diminua rolul și importanța celor 12 milioane de musulmani, un milion de evrei și alți necreștini care trăiesc în Europa, totuși nu trebuie uitat faptul că Europa prin definiție este creștină.

În continuare s-a dezbătut tema „Bisericele ca partener al UE? Tipuri de relații între Biserică și stat în țările membre și cele candidate la UE”. Referatele au fost susținute de Dr. Erhard Busek (Viena), Prof. Dr. Richard Potz (Viena) și episcopul vicar Dr. Peter Erdő (Budapesta) și au evidențiat felurile relațiilor care există între Biserică și stat în țările europene.

II. „Cum gândește și cum acționează UE? a fost cea de-a doua parte a simpozionului. S-au susținut următoarele referate:

— „De la uniunea montană, la UE la Nisa sau de ce dreptul european devine tot mai important pentru juristii Bisericii” (Prof. Dr. Rik Torfs, Leuven-Belgia);

— „Principiile formale și materiale ale dreptului european cu privire specială asupra Bisericii” (P. of. Dr. Gerhard Robbers, Trier-Germania);

— „Bisericele în Europa. Ideal și realitate cu exemplul activității birourilor reprezentanțelor bisericești în Bruxelles, precum și ale prezidiilor pentru probleme religioase ale Comisiei Europene” (Dr. Michael Weinger, episcopul vicar Emmanuel Adamakis, Dr. Felix Leinemann, Dr. Monika Lüke, Dr. Peter Pavlovic, Bruxelles).

Dintre moderatorii discuțiilor care au avut loc în urma referatelor a fost și Pr. Dr. Nicolae Dura. Toate referatele au accentuat rolul Bisericii în noua definire a Europei și responsabilitățile pe care Bisericele le joacă în acest proces. Reprezentantii Comisiei Europene prezenți la acest simpozion au subliniat cele trei priorități ale UE care trebuie să fie „mai democratică, mai transparentă, mai eficientă”. Episcopul vicar Emmanuel Adamakis, reprezentant al Patriarhiei de Constantinopol la Bruxelles, a accentuat rolul Ortodoxiei în Europa și a combătut ideea stupidă că Europa „s-ar termina” unde începe Ortodoxia. Mitropolitul Michael Staikos al Vienei a considerat chiar o jignire faptul că muzeul Europei din Bruxelles începe cu epoca lui Carol cel Mare.

Prof. Robbers, vorbind despre raportul dintre Biserică și stat, a amintit un lucru important de reținut și anume faptul că în Franța toate bisericile construite înainte de anul 1905 sunt proprietatea statului francez, iar statul le pune la dispoziția Bisericii Catolice.

III. „Așteptări bisericești și realitate europeană. Efectele dreptului european asupra vieții bisericești” a fost cea de-a treia parte a simpozionului în care s-au susținut următoarele referate:

— „Charta drepturilor fundamentale ale U.E.” (Prof. Dr. Heinrich Neisser, Viena; Prof. Dr. Grigorios Larentzakis, Graz);

— „Bisericele ca furnizoare de locuri de muncă — Provocări în legătură cu protecția năzuințelor, cu legea nediscriminării și cu recunoașterea pregătirii școlare și profesionale” (Dr. Maciej Lis, Bratislava; Dr. Brigitte Schinkele, Viena);

— „Angajament bisericesc în domeniul social și instructional — Efecte posibile ale dreptului fundațional asupra activităților în folosul comun” (Dr. Angelika Koman, Bruxelles; Dr. Katharina Erdmenger, Berlin).

Partea aceasta ultimă a simpozionului a avut mai ales un caracter practic, referenții evidențind rolul Bisericii în activități sociale, școlare sau fundamentale.

Simpozionul s-a încheiat cu discuții interesante în care s-a pledat pentru largirea UE și creșterea rolului Bisericii în luarea deciziilor europene. Cardinalul Christoph Schönborn a afirmat în acest sens că trebuie să-i facem pe cei 18000 de funcționari de la Consiliul Europei să gândească și să acționeze creștinește.

Delegații Patriarhiei Române, participând la discuții în plen și în particular, au afirmat dorința credincioșilor BOR ca România să fie acceptată în structurile europene odată cu păstrarea identității ei spirituale și naționale. Românii, ca neam și ca ortodocși, fac parte istoric și geografic din Europa și de aceea este firească integrarea lor în structurile actuale ale acestui continent.

Pr. Lect. dr. IRIMIE MARGA

(Urmare din pag. 1)

ieșim din ele. Ne-a ajutat Dumnezeu pentru că, cred eu, ne-a fi dat Dumnezeu poate și un răspuns și la credința noastră.

Am făcut aici ceea ce se vede. Nu știu dacă vă mai amintiți, că sunt 20 de ani trecuți deja, de ce era aici. Nu știu dacă mai seamănă ceva de acum cu ceea ce era atunci. Poate o parte din ziduri pe care le-am lăsat măturie. Cum a fost posibil? La această întrebare nu pot să răspund concret. Eu am fost doar un instrument. Totul s-a făcut prin voia lui Dumnezeu. Stau și mă gândesc acum și la celelalte clădiri ale Arhiepiscopiei. Peste tot veți vedea că sunt înnoiri. Înnoiri care au trecut în istoria faptelor. Dacă ne gândim cum erau lucrurile acum 20 de ani pare nevroșimil. Ele s-au făcut. Dau slavă lui Dumnezeu pentru că s-au făcut. Mă gândesc acum la o altă lucrare din Eparhie și anume la Mănăstirea Sâmbăta. Am rămas acum cu o casă alături de Mănăstirea Sâmbăta, — Arhondaricul —, o casă care are de gând să fie o nouă măturie a vieții bisericești și iată că n-o putem termina acum pe ultimii metri. A face astăzi o mănăstire este ceva ce întrece orice gând omenesc. De aceasta eu cred că la Mănăstirea Sâmbăta a lucrat Dumnezeu, să o facem și frumoasă și mare. Cum am făcut-o? Cum ne-am strecurat prin vremuri, și-mi vin în minte unele lucruri care ar speria acum pe cineva. Am început să facem acolo — în plan — o casă pentru patriarhul nostru, pentru care am luat aprobare de la București. Apoi aici la Sibiu, împreună cu arhitectul am planuit întreaga Mănăstire inclusiv

Capela care era ceva de negândit la vremea aceea. Altarul era de părțit de Biserică de un perete pe care l-am demolat la Revoluție. Și așa a apărut mănăstirea nouă, cu chilii împrejur, cu paraclis și cu palatul brânconvenesc. Și acolo a fost, ca și aici o lucrare și mai presus de om. Să dea Dumnezeu să o terminăm și să-i găsim noi întrebunțări, mă refer la Arhondaricul Mare, pentru care imi mai trebuie acum câteva miliarde de lei. Au crescut prețurile foarte mult în ultimul timp. Apoi celelalte mănăstiri care nu au avut existență de loc, sau au existat în trecut, cu 200 de ani înainte, și pe care luptele religioase din timpurile acelea le-au dărâmat, și pe care acum le reconstruim.

Iată că acum a venit un timp ca ele să renască. Sunt foarte bucurosi când mă gândesc la numărul mare de lucrări care s-au făcut cu toată împotrivirea unora. Eu vorbesc de lucrul acesta fiindcă simt nevoia să vorbesc. Dumneavoastră veți trăi încă mult și noi cei care am făcut cât am putut ne vom duce. Fie ca Dumnezeu să păzească Eparhia noastră și mai ales pe preoții și pe credincioșii care o alcătuiesc. E mare lucru acesta. Noi toți suntem niște minuni care circulăm prin lume și care vrem sau nu vrem ne vom stinge într-o zi. Așa este. Abia atunci vom înțelege cu adevărat ce înseamnă să existăm, să faci ceva ce să rămână generației viitoare.

Eu cred că noi cei de azi am făcut aproape tot ceea ce se cerea de la noi. Probabil se putea și mai mult.

Fie ca Dumnezeu să-și amintească de noi atunci când vom merge în Împărăția Sa.

„Treime Sfântă, mărire Ție”

(Urmare din pag. 1)

a surmonta toate încercările vieții în drumul nostru către Patria cea de Sus, către Împărăția Cerurilor.

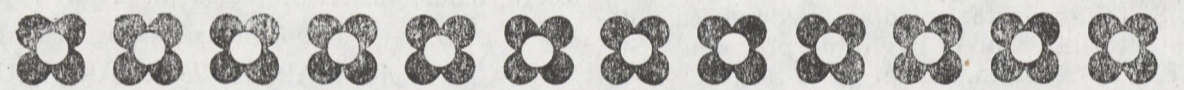
Să păstrăm ca pe ochii din cap această sfântă și luminată și mântuitoare învățătură despre Sf. Treime atât de scumpă Bisericii lui Hristos și pentru care s-a vărsat de-a lungul vremurilor atâta sânge întru apărarea purității și integrității ei. Și azi, din păcate, sunt atâția, unii chiar ziși creștini, care tăgăduiesc învățătura cea sănătoasă cu privire la Sf. Treime.

Să cunoaștem mai bine această învățătură de credință pentru a o putea apăra de răstăcirile celor neșlujitori sau răuvoitori care ținesc să ne clatine din credința moșilor și strămoșilor noștri.

Să învățăm și noi dar și pe alții rugăciuni scurte închinare Sf. Treimi și în special cele care le-am învățat și noi în pruncie de la mamele noastre: „Prea Sfântă Treime mlăuiește-ne pe noi...”, „Împărate Ceresc...”, „Nădejdea mea...”, „Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...” și alte asemenea.

Să ne bucurăm într-o zi ca aceasta.

Să sălțăm cu bucurie și să rostim și noi împreună cu imnograful creștin și să zicem: „Lumină este Tatăl, Lumină Cuvântul, Lumină și Sfântul Duh, Cel ce s-a trimis apostolilor în limbă ca de foc și printr-insul toată lumea se luminează a cinsti pe Prea Sfânta Treime”, careia să-i fie slava, cinstea și închinăciunea în toți vecii vecilor. Amin.

Comunicat Declarație

(Urmare din pag. 1)

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea Conferinței „Bisericele și valorile euro-atlantice”, Palatul Patriarhiei, București, 3 iunie 2002.

Exceleța Voastră, Domnule Președinte al României, Exceleța Voastră, Domnule Prim-Ministru al României, Domnule Kennedy, Înalț Prea Sfințite Părinte Mitropolit și Arhiepiscop Ioan Robu, Înalț Prea Sfințiti și Prea Sfințiti Părinți, Stimați reprezentanți ai Asociației George C. Marshall, Onorată adunare,

În primul rând, ca slujitor al Bisericii Ortodoxe Române, sunt deosebit de bucuros că mulțumesc acestei asociații, care urmărește adunarea valorilor și adăncirea lor, în problematica atât de largă a construirii noii Europe.

Nu este pentru prima dată când Biserica Ortodoxă Română inițiază sau adăpostește o asemenea reuniune, care întruchipează o sinteză a năzuințelor noastre pentru mai binele Europei. Fiind vorba de prezența noastră, nu numai a Bisericii Ortodoxe Române, ci și a celorlalte culte din România și din afară, slujitori ai lui Dumnezeu și ai Bisericii noastre, ne bu-

răm foarte mult că ne regăsim în mișcarea noastră de totdeauna. Atât Biserica, așezământ divino-uman în lume, cât și toate religiile, urmăresc înălțarea și înobilarea ființei umane.

Întrucât noi, Biserica Ortodoxă Română, împreună cu celelalte culte, ne-am și exprimat de fapt această hotărâre și am scris către Consiliul Europei ca România să fie admisă cât mai curând în structurile ei, ne bucurăm acum că avem prilejul să reînnoim aceste dorințe ale noastre, nu numai pentru faptul că suntem slujitorii religiei, ai Bisericii, dar pentru faptul că întreaga omenire, fiecare națiune, acum însetează după pace, după înțelegere, după unitate.

Religia întotdeauna a avut darul și îndatorirea să adune oamenii, nu să-i dezbină. Biserica Ortodoxă începe să se învecinească și-a dovedit această învățătură în cei 2000 de ani de viață creștină și de aceea, ca cea care a încercat și a fundamentat învățătura sa pe valoarea omului și pe toate valorile care înobilează ființa umană, cu atât mai mult în zilele noastre sprijiniți și află în aceste preocupări un sens al prezenței și activității ei în lume.

Unul din marii părinți ai Bisericii, Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea că

Dumnezeu a făcut lumea din lumină și este interesant că în limba română aceste cuvinte, lumină și lume, au aceeași rădăcină, adică suntem zidiți, suntem călăuziți și suntem zicitori de lumină, noi, credincioșii și slujitorii cultelor și ai Bisericii noastre. Asemenea mărturii încep să fie vizibile încă din Vechiul Testament și în Noul Testament, de asemenea.

Exprim în numele Bisericii Ortodoxe Române și în numele celorlalte culte din România bucuria noastră și îi salutăm pe ceilalți frați slujitori de diferite credințe, capelani veniți în țara noastră, bucurându-ne în același timp că adunarea noastră se află aici, aproape de altarul și de pridvorul bătrânei Catedrale voievodale a Patriarhiei Române. De ac ea, îndrept un cuvânt smerit către bunul Dumnezeu, Care este valoarea supremă a noastră, a tuturor, izvor și creator de valori, să ne ajute tuturor și să fie voia lui Dumnezeu ca Europa de mâine, sub lumina religiei și a credinței, în respectul identității popoarelor, așa cum le-a făcut Dumnezeu, cu darurile lor, să se bucure, unită în numele păcii și în bunăstare.

Dumnezeu să binecuvânteze această adunare cu roade îmbelșugate pentru întreaga omenire și în primul rând pentru Europa.

Drumul lui Constantin Brâncuși din țară, la Paris

Da 21 februarie 2001, la împlinirea a 125 ani de la nașterea sculptorului Constantin Brâncuși, s-a instituit anul omagierii lui, pentru valoarea sa operă. C. Brâncuși este cel mai de seamă nume de artist, pe care țara noastră l-a dat culturii universale (V. G. Paleolog, *Tineretea lui Brâncuși*, Ed. tineretului, București, 1967, p. 25). În însușirea de mari personalități ale neamului nostru, prezentată de Mihai Ralea, începând cu M. Eminescu și încheind cu H. Condă, se află și C. Brâncuși. Ca unul care s-a ridicat din popor, C. Brâncuși și-a asimilat cultura străină, avându-și creația sa proprie, cu care a contribuit la patrimoniul cultural al omenirii și pentru care — pe drept cuvânt — poporul nostru se poate mândri (*Istoria Filozofiei românești*, vol. II, Ed. Academiei Române, București, 1980, p. 465).

Din istoria vieții lui C. Brâncuși, am stăruit asupra visului său de a afla un „pălmăruș de suși”, excelsior (mai sus, tot mai sus). În consensul tuturor, Italia cu Florența ei, era considerată Mecca sculpturală. După absolvirea Școlii de Arte Frumoase din București, în anul de satisfacere a serviciului militar, în 1902, fiind la vârsta de 26 ani, în dorul său de ducă, s-a decis pentru a pleca spre Franța, cu ocol prin München. Pentru el s-a ivit atunci ocazia favorabilă de a câștiga banii necesari spre a ajunge în termen la Paris, pentru a se înscrie în École des Beaux Arts. Doctorii militari au decis bustificarea lui Carol Davila, în vederea comemorării lui, ca fiind fondatorul învățământului medical modern din România. Bustificarea i-a fost încredințată tânărului absolvent și militar în termen, C. Brâncuși. Arvunirea era destul de grasă: jumătate din prețul convenit, restul urmând a fi numărat la livrarea lucrării, care ar fi coincis cu data plecării lui Brâncuși, spre Paris.

Brâncuși a muncit cu răvnă pentru acest bust, spre a-l putea prezenta la data înaintea stabilită, în condiții cât mai

reșite. La recepția, cu exagerată migală, cupa răbdării s-a umplut treptat și Brâncuși a izbucnit năvalnic, nemai-putând suporta. Fără salut, a făcut stânga-mprejur și a plecat. Fără sprijinul material necesar, Brâncuși s-a văzut cu o straiță petrecută peste grumaz, cu bățul în mână și în opinci în drum lung, cu piciorul, spre Paris, zicându-și: și așa, tot mă voi duce! (Paleolog, op. cit., p. 107).

Cu gândul la plata pentru bustul lui Gh. Chițu, a plecat la Craiova, dar în zadar, căci bugetul prefecturii era secătuit. Între alții, la Craiova a întâlnit-o și pe proverbiala bătrână „Plângăreața”, care — la plecarea — i-a dat o toartă dintr-un cercel de aur și un pachețel cu patru piepți de găscă afumați, făcuți păstramă, din care — tăind felioare — s-a servit o bună bucată din drum. I-a spus apoi deslușit: „dumneata Costică, să nu semeni cu nimeni, să semeni doar cu Dumnezeu” (Paleolog, op. cit., p. 112). De acolo, s-a dus la Hobița, la buna sa mamă. Duiosă le-a fost întâlnirea și cu amar rămașul bun, la despărțire. În continuare, s-a dus la: Tismana, spre a merge apoi de-a dreptul la punctul de frontieră de la Bahna, lângă Vărciorova. În drum, a poposit o noapte la un foc de țărâ, sub zidurile ruinate ale mănăstirii Vodița.

La postul grăniceresc, Brâncuși a prezentat pașaportul cu specificarea profesiei de student, ținta fiindu-i Franța. El a intuit intențiile de luare peste picior ale grănicerului vameș maghiar, răspunzându-i succint și în consecință.

Până la Viena a pus trei săptămâni de mers susținut. Cel mai greu i-a fost până la Budapesta, studenția ajutându-l să învingă neajunsurile. În drumul său, pentru Vie-

na a socotit un popas mai lung, în scop de învățatură. Din puținii bani pe care îi avusese, i-au mai rămas doar câteva coroane. A prăpădit trei perechi de opinci, dar nici una din cele două perechi de ghete, cu talpă dublă. În Viena, repede și-a găsit de lucru. Duminicile și una din două săptămâni — cu învoirea patronului — le-a folosit pentru colindarea și cercetarea muzeelor, fapt apreciat de gazda sa. Viena era bogată în muzee. A lucrat la sculptura în lemn și a mobilierului.

Primele săptămâni le-a dedicat antichităților de artă din Hof Muzeum, luând contact cu sculptura egipteană, despre care avea sumare cunoștințe din manualele didactice. Colindând apoi prin Muzeul de Etnografie, a cercetat arta popoarelor din estul Europei. Acolo a dat și de frumoase colecții de artă populară românească.

Nu fără părere de rău s-a rupt apoi pentru a doua oară de Viena, spre a-și lua drumul întins spre München, prin Tirol, pe o cale frumoasă și pitorească, prin Salzburg, unde știa de la profesorul său de Istorie, Toculescu, că e îngropat Petre Șchiopul, fiul Chiajnei. Trecând de Gmunden, pe un colnic — spre marea lui mirare — a auzit o doină bătrânească gorjonească, cântată din fluier, de un cioban îmbrăcat nemțește. Brâncuși și-a scos apoi fluierașul său nedespărțit din chimirul de la brâu și a cântat cu foc, spre mirarea ciobanului care i-a spus că e român, bănașean, pe nume Brediceanu. Brâncuși a asociat acest nume cu satul Brediceni, unde a făcut ultima clasă de școală primară (la 3 km de Hobița). Au împărțit merindea unul cu altul, după aceea Brâncuși luându-și drumul spre Salzburg. L-a impresionat plăcut omenia tirolezilor și pioșenia celor din Salzburg față de memoria lui Mozart. A avut dorința fierbinte, ca și la Viena, să asculte și să înțeleagă frumusețea muzicii culte (Paleolog, op. cit., p. 118).

La München, în acea „Atenă a Nordului”, Brâncuși a dat de o colonie destul de numeroasă de studenți și artiști plastici români. Numele lui Brâncuși a răzbit până la ei și la ivirea lui s-au bucurat, numărându-l printre ei. De altfel, vestea despre călătoria întreprinsă de Brâncuși „într-o formă anormal sportivă — pe jos”, până în Franța, s-a răspândit atât în țară, cât și între conaționali din străinătate (Paleolog, op. cit., p. 108 și 118).

Și la München Brâncuși și-a împărțit timpul: o parte pentru lucrul pe șantier, iar alta destinată muzeelor, trăgând nădejde de învățături noi. În Pinacotecă a pășit din sală în sală, întâi în școala germană, apoi în cele: flamandă, franceză, italiană. Trecând din Pinacoteca nouă în cea veche, a nimerit și în gliptotecă. La asirieni și la sobrii egipteni era cunoscută gliptica (arta gravării pietrelor prețioase sau semiprețioase, precum și mulatele pentru monede și medalii).

Ca urmare a celor văzute la Viena și la München, Brâncuși va rămâne timp de 20 de ani sub rezerva celor ce l-au emoționat, regândind să unească lumina și sculptura, lumina și materia, în operele sale. De la opera sa sculpturală, Rugăciunea din 1907, Brâncuși va avea curajul nu numai să o spună, dar și să o facă.

Din München a plecat Brâncuși spre Elveția, nădăjduind să mai găsească de lucru. Optând pentru a străbate lacul Constanța cu vaporușul și-a vândut pe franci puțini, ceasul dăruit de I. Zamfirescu, fostul său stăpân de băcănie, la terminarea Școlii de meserii din Craiova. În aceste condiții a ajuns el la Basel. În acest oraș din apropierea Franței, angajarea la lucru n-a fost după cum era încredințat de informatori. Cu bani suficienți spre a trece frontiera franțuzească, a plecat din Basel. La punctul de trecere în Franța, vrând să-și desfacă desagii, spre a-și arăta bănuții, vameșul îi zise: „Allez, c'est bon!” (adică e în regulă) și a pășit astfel pe pământul francez (Paleolog, op. cit., p. 124).

Era la sfârșit de vară și mergând pe poteca ce se desfășura în vecinătatea drumului, în apropiere de Lunéville, l-a prins o ploaie cu găleata și rece, care l-a făcut leorăc; Brâncuși n-a găsit posibilitate de a se adăposti. După trei zile, Brâncuși era dus cu targa, într-un spital al mai-cilor din Lunéville. După vorba acestora, Brâncuși părea mai mult dus printre cei morți, decât rămas între cei vii. După trei zile disperate, starea sănătății lui Brâncuși începuse să se însenineze. Timpul întremării, a încercat Brâncuși a-l face de folos. Într-o bucată de lemn de soi, a sculptat el un răstignit, pe care văzându-l, maicile au rămas înmărmurite, dându-și seama că Brâncuși nu e un om fără căpătâi. Spre a putea merge cu trenul la Paris, i-a cerut telegrafic lui S. Titirez, ospătar la Paris, să-i trimită ceva bani, cu împrumut. Bani trimiși i-au fost numărați în monede de aur: una de 20, iar alte două de 10. La plecarea din spital, le-a lăsat maicilor un gălbior de zece, drept mulțumire pentru buna îngrijire și pentru săraci. În schimb, el a primit o iconiță sfântă, să-l ferească de rele. După două zile, Brâncuși cobora din tren, la Paris.

Prin sine însuși porni Brâncuși la împlinirea dezideratului său care era: École des Beaux Arts. Apariția sa printre conaționali la Șc. de Arte Frumoase din Paris a stârnit curiozitate, pentru năstrucnia de a străbate atâta drum cu piciorul, pe jos.

Pentru admiterea în Șc. de Arte din Paris, Brâncuși s-a decis să-i facă bustul reponsabilului „G” (Gustave) al restaurantului Chartier din Paris, fără ca el să știe. Acesta era o namilă poruncitoare și cu care nu putea fi de glumit. Odată confecționat, bustul depășind cu ceva mărirea naturală a Girantului „G”, în deplină taină, pus într-o cotigă (cărucior) pe două roți, împinsă cu brațele, a fost dus spre a fi înfățișat temutei comisii. Comisia a apreciat că sculptorul a mers de-a dreptul la subiect, cu o mână sigură, nimic nefiind nepotrivit. Maeștrii judecători ai concursului au fost cucerți de deplinătatea realizării și și-au dat seama, că Brâncuși nu era un începător, ci un virtuos al modelajului, de care va trebui să se țină seama. Primirea lui la „Salonul de Selecții” a fost cea dintâi consacrare, aceasta fiind un grad ierarhic, râvnit de artiștii care vânau diplome și mențiuni de onoare (V.G. Paleolog, op. cit., p. 131). Mica lume românească era cucerită de mândria evenimentului, numele lui Brâncuși fiind purtat din gură în gură. Un român neștiut și neproptit a reușit să se impună în fața unui juriu de prestigiu, exigent și temut.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Geneza și dezvoltarea „clasei de mijloc”

(Urmare din pag. a 2-a)

ziei în plină ascensiune politică, de acordarea accesului ei în toate structurile statale ale administrației politice, și în domeniile social-economice ale societății multinaționale din cadrul imperiului, nu va supraviețui. Noua orientare politică vieneză procăpălită a liberalizat cursul de dezvoltare a relațiilor de producție capitaliste, în funcție de interesele sale politice și în concordanță cu principiile de liberă concurență, atât în industrie cât și în comerț.

Menționăm că situația etno-geografică a Transilvaniei și menținerea aici și după revoluție a rămășițelor structurilor de organizare feudală, au constituit un dezavantaj considerabil în realizarea concordanței relațiilor de producție cu caracterul forțelor de producție, fapt care a constituit o frână evidentă în evoluția ei capitalistă, în procesul de dezvoltare a industriei transilvănene. Menținerea privilegiilor breslelor conservatoare feudale, de producție meșteșugărească ale națiunilor etnice politice, recunoscute încă din Evul Mediu, care au continuat să existe și să dețină monopolul producerii și vânzării produselor meșteșugărești transilvănene, a determinat un curs lent de dezvoltare a industriei capitaliste. Un alt factor politic și economic care a fost o piedică pentru relațiile capitaliste l-a constituit dualismul austro-ungar din 1867 și uniunea vamală dintre aceste state, prin care se favoriza produsele austriece în procesul de concurență cu produsele transilvănene.

În acest cadru istoric, specific economiei capitaliste transilvănene defavorizată în dezvoltarea ei, este difuzată de Curtea imperială de la Viena, o „instrucțiune provizorie” în anul 1852, cu privire la vechile bresle, cu structură feudală exclusivistă aparținând sașilor și maghiarilor prin care „numărul închis” al vechilor firme privilegiate, de negustori și de meseriași industriali s-au casat și prin acest act oficial imperial s-a permis desfășurarea, fără nici-o discriminare națională, a unei activități economice capitaliste pentru toți locuitorii Transilvaniei „câți puteau proba că au învățat cutare ram de industrie — mare sau mică — și că-l pricep”.

Cel care a inițiat prima acțiune concretă în privința îmbrățișării meseriilor de către românii transilvăneni a fost Episcopul ortodox Andrei Șaguna de la Sibiu. Din dispoziția sa a fost difuzată o circulară bisericească cu nr. 455/1855 adresată tuturor oficiilor protopopești și preoților din Transilvania, prin care sunt îndemnați să comunice credincioșilor „în tot locul și la toate prilejurile”, despre binecuvântatele foloase ce aduc meșteșugurile și negustoria. În aceste circulare, de redeşepere socială și națională, viitorul mitropolit îi sfătuiește pe credincioșii săi să-și trimită pe copiii lor la învățarea meseriilor, care pot forma din aceste vârstare tinere „oameni învățați care să-ți apere interesele, meșteșugari cari să-ți înmulțească și să susțină economia națională” românească, în stare să asigure viitorul lor, cât și-a urmașilor săi, țărani și meșteșugari.

Din această epocă, în deceniile următoare, când dezvoltarea economiei capitaliste a grăbit procesul de descompunere a breslelor conservatoare, s-au desfășurat acțiuni sistematice de lămurire și convingere în toate familiile țărănești românești sărăcite și cu mulți copii, despre foloasele meșteșugurilor. Clarviziunea politică și economică a finalului prelat ortodox, Andrei Șaguna, a impulsionat pozitiv procesul de dezvoltare a meseriilor la români și-a stârnit un ecou favorabil în toate straturile sociale românești din Transilvania.

La sfârșitul anului 1859 s-a publicat la Viena o „Kaiserliches Patent”, referitoare la meserii, care fără a prevedea desființarea breslelor anacronice, lichidate abia în 1872, ce constituiau o frână în calea dezvoltării economiei capitaliste, a reprezentat totuși un pas înainte în evoluția activității industriale. Prin această patentă imperială s-a legalizat și practicarea meșteșugurilor în afara breslelor conservatoare, se acorda de asemenea dreptul de învățare și calificare prin contract cu meșterii de diferite profe-

siuni, de către orice locuitor, indiferent de etnie și confesiune religioasă din care făcea parte, favorizând și în acest domeniu de activitate industrială, geneza „clasei de mijloc” a meseriașilor, implicit a dezvoltării burgheziei și la românii transilvăneni, ce urma să fie o punte de legătură, între clasa majoritară agricolă și clasa minoritară a inteligenței.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când se realizau progrese lente capitaliste, a existat o preocupare intensă a reprezentanților gândirii economice românești din Transilvania, dintre care remarcăm pe Gh. Barițiu, N. Cristea, B. Baiulescu, P. Vasici, V. Roman, D. Comșa și alți mulți intelectuali ai vremii, care prin scrierile lor cu caracter economic și național, au relevat rolul progresist al dezvoltării industriale. Orientarea lor prioritară pentru practicarea meseriilor de către românii transilvăneni, a fost determinată de lipsa resurselor financiare pentru investiții în industria mare capitalistă. Singura cale de progrese economice, recunoscută de toți intelectualii laici și religioși, era o platformă de industrie mică, prin intermediul căreia erau șanse să „procure — românii transilvăneni — mai iute avere”.

Prin meșteșuguri — scria B. Baiulescu — „facem un serviciu însemnat, nu numai indivizilor respectivi, asigurând multor români, pâinea de toate zilele, dar ne creem și-o burghezie, creem factori (social-economici și politici — n.n.), cari să ne arate orașe românești, creem o clasă mijlocie, creem sucursale comercianților români, creem puterea țării”.

Acest protopop brașovean ne dezvăluie în studiul său vizionar că, conaționali săi săraci trebuia să fie încurajați să îmbrățișeze meseriile.

În alt studiu interesant se precizează că poporul român din Transilvania „nu putea dispune după plac (după secole de opresiune feudală — n.n.) de puterile fizice și materiale ale sale, nu-și poate organiza treburile sale publice, așa cum ar fi de lipsă pentru binele și înaintarea sa proprie. Iar ce ține de avere și înăvuierea unui popor atârnat de la voia altora, mărturisim că acolo unde membrul unei societăți e împiedicat în grad mai mic sau mai mare în afacerile sale, unde el trebuie să se supună voiei necondiționate a altuia, toți pașii săi, e silit a-i regula după placul străinului... nu poate fi vorba despre o industrie înfloritoare, prin urmare, nici despre înăvuierea membrilor și-a corpului întreg”.

Concluziile social-economice și politice, ce rezultă din această constatare contemporană, reflectă atât unele aspecte negative din realitățile vieții publice ale românii transilvăneni cât și politica obstructionistă adoptată de autoritățile „COROANEI REGALE UNGARE”. Această stare, zilnică, de confruntare cu nedreptățile impuse de administrația străină, nu i-a demoralizat pe cărturarii noștri, religioși și laici, care reprezentau partea cea mai luminată a poporului român din Transilvania, să stăruie neobosit, prin faptele lor pentru realizarea „clasei de mijloc” meșteșugărești.

Bibliografie:

1. Gh. Barițiu. Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 de ani în urmă, vol. II, Sibiu, 1890, p. 632.
2. Traian Chirilă, Reuniunea culturală a meseriașilor români din Sibiu la 80 de ani, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946, p. 4.
3. Idem.
4. Eugenia Glodariu-Nicolaie Cordoș, Reuniunea sodalilor din Cluj, în Acta Mvsei Napocensis, vol. X, 1973, p. 389.
5. Bartolomeu Baiulescu, Despre unele mijloace care ar putea ameliora starea materială a poporului român, Rev. Transilvania, nr. 20, 15 oct. 1875, p. 227, C. C. Mușlea, Protopopul Bartolomeu Baiule, Brașov, 1938.
6. Cultivarea și îmbunătățirea stării poporului, apărut în publicația Concordia nr. 24 (88) din 25 martie / 6 aprilie 1862, p. 92.

120 de ani de la nașterea protopopului-martir Aurel Munteanu

În acest an la 2 mai s-au împlinit 120 de ani de la nașterea marelui patriot român, protopopul ortodox al Huedinului, Aurel Munteanu, născut în comuna Merghindeal, județul Sibiu.

Pentru a cinști cum se cuvine această aniversare, preotul paroh din parohia ortodoxă română Merghindeal a luat inițiativa de a se realiza o placă aniversară pentru a fi așezată pe casa în care s-a născut acest martir al Bisericii noastre strămoșești.

După ce textul respectiv a primit în prealabil binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop-vicar, Visarion Rășinariu, placa aniversară a fost realizată și așezată pe casa mai sus menționată.

Apoi la chemarea credincioșilor ortodocși merghindelezi, părintele protopop Cernea Gregoriu a venit în biserică noastră cu prilejul mării sărbători a Bunei-Vestiri, care este și hramul bisericii noastre și după săvârșirea Sfintei Liturghii,

urmată de Sfânta Taină a Maslului, a binecuvântat această placă aniversară, împreună cu părintele Godan Nicolae, de la parohia ortodoxă română Dealul-Frumos și autorul acestor rânduri.

Protopopul Aurel Munteanu face parte dintre personalitățile parohiei ortodoxe române Merghindeal dar și a Bisericii noastre Ortodoxe în întregul ei, căci a fost unul dintre preoții Săi de frunte.

Asupra personalității protopopului Aurel Munteanu s-au aplecat numeroși oameni ai Bisericii, dar și istorici laici care au descris cu lux de amănunte, pe baza documentelor istorice existente, împrejurările dramatice în care și-a sfârșit viața acest mare patriot român, alături de cele ale altor ierarhi, preoți sau simpli credincioși ortodocși din nord-vestul Transilvaniei, vremelnice ocupate.

Astfel, înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit

Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, amintește în două lucrări evenimentele dramatice din acea zi de 10 septembrie a anului 1940: „Dascăli de cuget și simțire românească”, Buc. 1981, pag. 481 și „Biserica în mers”, vol. 2, Sibiu, 1999, cap. „Go-gota Bisericii Române”, pag. 91.

De asemenea, înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului se ocupă îndeaproape de personalitatea protopopului Aurel Munteanu în lucrarea: „Biserica Românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horticiste”, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1986, pag. 79—83. În cuprinsul acesteia, înalt Prea Sfințitul Sa descrie pe larg împrejurările în care a avut

loc martirajul protopopului Munteanu, alături de cel al gardianului Nicula Gheorghe care întâmplător trecea pe acolo și care a vrut să vină în ajutorul victimei, dar din păcate a avut aceeași soartă ca și cea a protopopului Munteanu.

Dar personalitatea protopopului ortodox Aurel Munteanu nu putea lipsi nici din manualul de „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, vol. 3, alcătuit de către Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, care îl evocă în capitolul: „Biserica din Transilvania în timpul ocupației horticiste”, pag. 446, alături de Episcopul Nicolae Popovici de la Oradea, care a fost expulzat peste graniță într-un vagon de marfă, și de Epis-

copul Nicolae Colan al Clujului, singurul ierarh ortodox căruia i s-a îngăduit să rămână în scaunul său în timpul ocupației horticiste a nord-vestului Ardealului.

Ultima evocare a martirajului protopopului Aurel Munteanu a avut loc în urmă cu un an în „Telegraful Român” Nr. 1—4/2001, pag. 3, într-un articol semnat de către preot Eugen Goia, cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la moartea sa. În cadrul acestuia, autorul mai sus menționat, realizează un portret moral al vrednicului protopop Aurel Munteanu, scoțând în evidență momentele principale ale activității acestui protopop în ținutul Huedinului și încheind cu rememorarea împrejurărilor în care a avut loc sfârșitul acestui martir al Bisericii noastre.

Luând în considerare cele evocate până acum, aș putea spune că protopopul Aurel Munteanu este o

personalitate a Bisericii și a țării noastre, în același timp căci le-a slujit cu devotament pe amândouă.

Figura protopopului-martir Aurel Munteanu va rămâne ca aceea a preotului exemplar care și-a înțeles misiunea preotească în sensul cel mai deplin al cuvântului, adică aceea de a sluji lui Dumnezeu și oamenilor. Iar faptul că într-adevăr astfel și-a înțeles misiunea sa, îl demonstrează însuși sfârșitul vieții sale căci putea desigur să se retragă în țară sau la centrul eparhial de la Cluj-Napoca, cum de altfel a și fost sfătuit, dar el a ales să rămână în mijlocul credincioșilor săi, chiar în acele vremuri de prigoană, fiind pregătit în orice moment pentru jertfa supremă.

Desigur pentru protopopul Aurel Munteanu s-ar putea face astăzi mult mai mult, căci personalitatea sa

(Continuare în pag. a 5-a)
Preot VIRGIL MANASE

(Urmare din pag. 1)

slujbe de mulțumire, pentru ajutorul dat de Dumnezeu.

La 4 noiembrie 1465, avea să treacă prin altă încercare, buna sa mamă trecu la cele veșnice și fu înmormântată în incinta Mănăstirii Probota, metania sa, unde s-a călugărit, cu numele de Maria. Piatra funerară se poate vedea și astăzi, cu inscripția: „Mama Domnului Io Ștefan Voievod”.

În primăvara anului următor, istoriografia spune: „Cum a ajuns primăvara în munți și s-au scurs puhoaietele, Ștefan Vodă a poruncit Vistiernicului Juga, să sloboadă cheltuielile pentru zidirea Mănăstirii Putna”. La 10 iulie 1466, Marele Voievod era din nou în fața peșterii cuviosului Daniil de la Putna, cu rugămintea de a-l îndruma, să găsească locul potrivit pentru înălțarea Sfintei Mănăstiri.

Venerabilul sihastru îl duse pe domnitor în acea seară cu cer senin până la confluența apelor Vițel și Putnișoara cu pârâul Putna, zonă măreață prin sălbăticia codrilor seculari și din acest templu natural, înînzând mâna i-a indicat cu degetul arătător al mâinii drepte, niște lumini ce se vedeau în noapte. Deocamdată, la început Ștefan Vodă nu văzu nimic. Apoi îi apărură patru puncte luminoase ca niște lumânări. Una lumina pe Dealul Crucii în stânga lor, unde urma să se facă ceremonia tragerii cu arcul de domnitor, iar trei lumini licăreau în față, unde mai fusese o biserică din lemn, distrusă de vreme, despre care nu se știa nimic. Degetul arătător al marelui cuvios și isihast Daniil, a fost ferecat în argint și pietre prețioase, de egumenul Voronețului Gheorghe la 4 decembrie 1749 și trimis la Mănăstirea Putna, unde se păstrează până în zilele noastre.

Cronicarul Ion Neculce, în „O samă de cuvinte” ne confirmă ritualul tragerii cu arcul de pe Dealul Crucii, unde voievodul a văzut o singură lumină. Săgeata dirijată de Pronia Divină s-a oprit într-un paltin, care creștea pe locul unde văzuse cele trei lumini. Aici s-a ridicat altarul. Însuși Măria Sa a lovit cu ciocanul cea dintâi lespede și aprinse cu mâna sa tradiționala candelă din firida altarului, la ceremonia de sfințire a pietrelor fundamentale, în fața

De ziua binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt

sfințitorilor slujitori ai sfântului altar și a meșterilor. Arcul s-a păstrat în ctitoria Măriei Sale până în vremea lui Constantin Cantemir (1685—1693), când a fost furat de cazaci și polonezi, cu ocazia unei campanii de jaf.

Cu bună dreptate, în credința poporului nostru se susține că, întemeierea Mănăstirii Putna, i-a fost poruncită de îngeri, cu care Măria Sa stătea de vorbă, așa cum stau oamenii buni de vorbă între ei. De altfel, un arhanghel putea fi văzut alături de el în toate bătăliile. „Dumnezeu era întotdeauna de partea lui, pentru că era om drept și credincios nevoie mare”. (Dr. Antonie Plămădeală, Episcopul Buzăului).

Imediat după sfințirea locului de ridicare a sfântului locaș, meșterii, arhitecții și pictorii s-au grăbi să exprime în piatră și culori, tot ce considerau ei mai frumos. Peste trei ani, Biserica arăta ca o bijuterie. Pictată în interior și exterior, împodobită cu discuri smălțuite în diferite culori și acoperită cu plumb. (Ion Neculce). La târnosirea ei din 3 septembrie 1470, în prezența Fericitului ei Ctitor și a familiei sale, înaltul cler secundat de preoții din zona de centru și de nord a Moldovei, în număr de 64, au invocat harul sfințitor al Prea Sfântului Duh asupra ctitoriei sale, de la care n-a lipsit nici marele schivnic și lucrător isihast Daniil Sihastru, cel care i-a fost sfătuitor de conștiință, „de cele dinlăuntru și cele din afară și chiar de război”, fiind înzestrat cu harul „înainte vederii”.

Prezența sihastrului Daniil pe aceste locuri, se explică prin faptul că, codrii seculari din jur „foiau de puțnici” și că fără îndoială, era un puternic curent isihast în zonă, întreținut de acești „meriți monahi, retrași din mănăstirile Bogdana din Rădăuți, Volovăț, Sfântul Laurențiu din Laura și alte așezări monastice preexistente.

Grija deosebită pentru ctitoria de la Putna s-a concretizat prin înzestrarea ei cu bunuri materiale și obiecte de cult, sale, brânște, munți, care se întindeau până între Ceremușul Negru și Ceremușul Alb, cu muntele Hostrovă spre nord-

vest și în centrul țării spre sud, precum și cu imunități. Îi oferise privilegiul de a fi independentă, fără a atârna administrativ-economic, de alte centre eparhiale decât spiritual. O înconjură cu zid de incintă, turnuri de pază și șanțuri de apărare, cu aspect cvasi-militar. Bisericii i-a dăruit cărți de cult, odăjdii, epiafe, dvere, acopereminte, procevețe, obiecte de cult din metale prețioase, executate în atelierele mănăstirilor moldave, cu material dat din vistieria țării. De altfel, evlaviosul voievod nu a neglijat nici celelalte ctitorii ale sale, sau cele preexistente, dar n-a făcut uz de procedeele tradiționale, ca cele folosite la zidirea necropolei sale.

De bună seamă, râvna această izvoara desigur din credința lui nezdruccinată în Dumnezeu, „căci nu avea credință mincinoasă și înșelătoare, ci era un suflet cu adevărată iubire de cele sfinte și drepte”. (George Dinograncea). Așadar, pe această credință vie și lucrătoare, pe această relicvă sfântă, pe această stălpire fragedă, pe acest sămbure de candelă mistuitoare, deci pe degetul arătător și rugător al sihastrului isihast Daniil, s-a înălțat această „Meckă” a românilor de pretutindeni, în care s-au promovat artele frumoase ajunse până la noi peste veacuri, o școală de muzică cu vestii protopsalți, monahul Eustație și Antonie, atelier de broderie cu fir de aur, argint și mătase, spital, academie teologică slavă-greacă-română, care-și închide porțile în 1783, sub stăpânirea vremelnică a Austriei, casă domnească cu anexele ei. Din băncile școlii de la Putna, au ieșit calligrafi și copisti renumiți, clerici care au ilustrat caune chiriarihale, conducători de mănăstiri, dascăli de limbă și cultură românească. Din câte au ajuns până la noi, este suficient să ne facem o idee, ce a fost, ce este și ce duce în viitor această mănăstire, cu moștenirea ei și mai cu seamă cu „prestigiul imens” al Fericitului ei Ctitor, ca „un pământ ce cântă în imagini”, de neînălțurat de prefacerile și transformările veacurilor curgătoare.

Cât a fost stăpân pe țara sa, s-a străduit ca nici un

alt conducător de țară, în zeci de războaie având moartea în permanență în fața ochilor, pentru a-i îmbărbăta pe oștenii săi. Puțini, foarte puțini sunt cei care au avut acea putere de influențare a supușilor săi. Dar și mai puțini sunt aceia care și-au ales în viața lor drumul greu, anevoios, dar plin de glorie. Nopti de iarnă nedormite, zile nenumărate petrecute în tabere ostășești și nu odată a fost nevoit să doarmă pe pământul ud sau pe zăpadă, având sub el doar o cergă țărănească. Înfruntând ploile, furtunile cât și viscele iernilor lungi, din această parte de nord a țării sale, plătind astfel scump dragostea sa nemărginită pentru Moldova. Ca orice creștin, s-a ostenit în post și rugăciune, a participat la Sfințele Slujbe, la sfințirea ctitorilor sale, la pomenirea ostașilor căzuți în luptele pentru apărarea gliei străbune, în special la Războieni, unde a stat ingenuchiat tot timpul slujbei și a lăcrimat ca tot omul, pentru elita oștirii zdrobită de urdia lui Mahomed al II-lea (1451—1481). Pe cât de înaltă demnitate a ocupat, pe atât de multă smerenie a arătat. (Dan Lucinescu).

În fine, a venit și vremea ca oricărui muritor, să se „Strămute la locașurile veșnice”. La acel început de iulie din vara anului 1504, cronicile spun că, nimeni, nicio dată, nu a văzut și nu a trăit o tristețe atât de profundă, răspândită în toate colțurile țării și împărtășită de toată suflarea Moldovei. De la vlădică până la cel mai smerit monah, de la înaltul dregător domnesc până la țărani din bordeiul de pe marginea pădurii, întreaga țară ingenuchiase în plâns și în rugăciune.

Convoiul se îndrepta de la Cetatea de Scaun din Suceava, spre Mănăstirea Putna, pe care o numise „mănăstirea noastră”, în toate hrisoavele de danie, cu toții mergeau încet, dorind parcă să-l aibă lângă ei, pe cel ce îi apărase o jumătate de veac cu sângele și propria sa viață. Din cortegiu nu lipsea mitropolitul țării Gheorghe Neamțeanul (1477—1508), cu clerul său, răspunsurile fiind date de corul putnean, condus de monahul Eustație românul, conducătorul școlii muzicale

de la Putna.

Credința sa, de care au trebuit să țină seamă toți istoricii și criteericii de mai târziu, au evocat-o în toată măreția în operele literare, subliniindu-i alesele însușiri morale și din care se pot explica faptele sale vitejești, construcțiile civile și religioase ce împânzesc toată Moldova, iar poporul de după moartea lui și până astăzi îi zic: „sveti” (sfântul) Ștefan Vodă”, dat fiind că: „nimenea din domni, nici mai înainte, nici după aceea l-au ajunsu” (Grigore Ureche). Superlativele de: cel Sfânt, cel Mare, cel Viteaz, cel Bun, eroul creștinătății, atletul lui Hristos, soarele, protectorul și părintele Moldovei, apar la toți autorii, căci era un suflet înfrățit cu al multimilor neamului său, în care hotăra marile idei călăuzitoare, ce ne-a fost sprijin de-a lungul veacurilor: „moșie și moștenire; dreptate și drept” (Ch. Duzinchevici).

În cea mai lungă domnie ce a fost dată țării lui, el a dominat scena istoriei române, prin aproape jumătate de secol, slăvit ca erou al neamului românesc și al creștinătății, apreciază Dimitrie Onciul istoric. Octavian Goga îl aseamănă cu un arhanghel: „Acolo dormi tu arhanghel bătrân, / Tu, Ștefan, Sfânt Voievoade, / Ce-ai scris strălucirea neamului tău / Cu sânge dușman de noroade. / De sfânta ta dreaptă, de spada ta sfântă, / Spun toate poveștile slavei. / Să nu se-nfioare de nume te tău / Nu-i frunză în codrii Moldovei!”

Mănăstirea Putna își are astăzi forma și aspectul, pe care i-o dau cele peste 5 secole scurse de la întemeierea ei. În ultimele două decenii ale secolului trecut, s-au efectuat ample lucrări de reparații și reconstrucții, printre care se află Casa Domnească arătând acum cu mare fidelitate, ca în perioada stefaniană, respectându-se vechile planuri de construcție; iar din vara anului trecut, după multă și intensă intervenție la forurile competente, s-a obținut aprobarea de a se picta biserică voievodală, până în prezent s-a picat turla bisericii și absida altarului. Lucrările continuă ca pentru marile serbări a 500 ani de la trecerea ei de veșnice la Fericitului ei Ctitor,

să fie terminate, ca un dar adus Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt.

De 498 ani de când Stăpânul vieții și al zdrobirii morții prin Învierea Sa, l-a chemat la sine și în special de 10 ani, de când Biserica l-a canonizat, înscriindu-l oficial în ceata prietenilor săi, razele lui încălzesc și vor încălzi neîncreștat sentimentul de dragoste pentru glia străbună, de credință neștrămutată în Dumnezeu și de demnitate a neamului din mijlocul căruia s-a ridicat, al țării pentru independența și prestigiul căreia s-a străduit, ca nimenialtul dintre voievozii ei, al Bisericii, căreia i-a fost fiu credincios și sprijin de mare preț.

În zilele noastre, ca de altfel întotdeauna știrurile de pelerinii sunt neîntrerupte, din țară și de peste hotare, ca și frații noștri români stabiliți pe alte meleaguri, sau cei de dincolo de vremelnica sarmă ghimpată. Toți caută să vadă, să audă cuvânt de folos, patriotic și religios, să se atingă de mormânt, ca să-și umple sufletul de acea putere care străluce, „dincolo de cea ce numesc oamenii moarte”.

Sfintele slujbe de fiecare zi și noapte n-au încetat niciodată de la târnosirea ei, iar candela pălpâie fără încetare din 1504. Săptămânal, luni seara se oficiază Acatistul său de preotul slujitor de rând, la care se cântă refrenul după fiecare icos: „Bucură-te, Sfinte Ștefan, Binecredincios Voievod și apărător al creștinătății!”.

Deasupra mormântului din marmoră de Carrara, Fericitul și pururea pomenit ctitor cu nimb aureolat din tabloul votiv, îi închină strădaniile sale de peste 47 ani, Maicii Domnului, în al cărei nume a pus sub protecție sfântul locaș.

Florile înconjură mormântul înmiresmând văzduhul cu fumul de tămâie al cădelniței sfințitorilor slujitori.

Cinstirea înaintașilor noștri este: „foarte bun și cuvios lucru, un sfânt și cucernic gând” (II Macabei, XII, 44 și 46). Astfel ne facem datoria sfântă și dreaptă, aducându-ne aminte de ei și privind la viața lor, care au trăit-o mai mult pentru alții decât pentru ei, să le urmărim credința și faptele lor. (Evrei XIII, 7).

Niciodată epuizată definitiv, preocuparea de a semnala noi a pectele existenței și creației unui scriitor se dovedește cu atât mai legitimă atunci când este vorba de un autor clasic, așa cum pentru literatura română rămâne Mihai Eminescu. Chiar și după anul 2000, atât de fast deschis exegezei eminesciene în spațiile revistelor literare, iată că sunt posibile noi abordări, alte prisme de interpretare sau chiar precizări de ordin biografic.

De la G. Călinescu, primul istoric literar care în

1932 i-a consacrat scriitorului o monografie devenită etalon pentru multe generații, și până la G. Munteanu, autor al studiului **Hyperion I. Viața lui Eminescu**, apărut în 1973 la Editura Minerva, biografii au făcut cu privire la relațiile poetului cu monarhia României referiri vagi și prudente, explicabile în deceniile socialismului românesc printr-un anume oportunism politic. Dacă ținem cont că în ediția Perpessi-

cius consacrată operei genialului creator sunt reproduse în extenso traduceri în românește realizate de M. Eminescu și T. Maiorescu ale unor versuri scrise de Carmen Sylva și că ele continuă să rămână nesemnificate în interpretarea istoricilor literari, un demers devine nu numai oportun, ci chiar imperios necesar, dacă el îndeplinește condiția obiectivității.

Apropierile între M. Eminescu și Carmen Sylva în

planul creației, intermedierea de Titu Maiorescu, după cum s-a precizat deja, cât și cele din viața socială, neferite de o anumită anecdotică, nu trebuie nici minimalizate și nici exagerate, ci așezate în lumina adevărului. O variantă necercetată încă a poeziei **Criticilor mei**, aflată actualmente în Biblioteca română din Freiburg și probabil oferită de autor reginei României sau altui membru al familiei regale poate fi un cap de iceberg care, dacă nu răstoarnă, poate desigur nuanța interpretarea de până acum, atât pe baza faptului în sine cât și a datelor pe care textul propriu-zis le deține.

Se știe, spre exemplu, că soțul lui Mite Kremnitz, în apropierea căreia poetul se afla un timp, era medicul particular al regelui Carol I. Doctorul Wilhelm Kremnitz rămânea însă — după opinia lui G. Munteanu — în umbra soției sale cultivate și inteligente, care s-a dovedit a fi „în fond o vanitoasă și o amatoare de senzații tari”. Ea însăși ne încredințează de acest adevăr atunci când cu referire la Mihai Eminescu, devenit vremelnice profesorul ei de română, afirmă volitiv: „Vream să fiu totul pentru el, el nimic pentru mine”. Dăruit elevei sale de însuși Eminescu, caietul roșu, format în 8' cu foi liniate discret și prins în legătură de piele, pare a fi fost un cadou, ocazionat de aniversarea zilei de naștere a dnei Mite Kremnitz din anul 1879. Semnificația gestului emană dintr-un imens orgoliu, manifest în afirmația conclusivă că „am chemat prin caldă mea simpatie un suflet la o nouă creație”. Episodul a fost comentat de O. Șchiu și F. Șuteu. Notația de pe prima pagină a caietului roșu, „Eminescu și alți poeți români”, a provocat interpretări defavorabile femeii, care se dorea o colecționară de manuscrise valoroase. Cert e că în interiorul caietului se găsesc 4 copii caligrafice complete, scrise de Eminescu însuși cu poeziile **Cum mâne zilele-ți adoagi, Despărțire, Foala vestedă și Rugăciunea unui dac**. În plus, ultimele 4 strofe din **Atât de fragedă**. S-a stabilit astfel că **Atât de fragedă** nu i se dăruise Mitei în formă finită, cum ea încercase a lăsa de înțeles, ci într-o variantă de laborator.

Asemenea întâmplări, consemnate de istoria literară, adevărate faptul că Eminescu oferea unele texte ale sale, chiar în forma nefinisată complet, unor persoane, care fie că l-au îndatorat moral pe sensibilitatea poet, fie că i-au creat acestuia o impresie deosebită.

Apropierea lui Eminescu de familia regală a fost intermediată de Titu Maiorescu, care avusese inițiativa de a citi la Palat una dintre **Scrisorile** poetului. Tot criticul fixase și ora de audiență, când putea fi împlinită dorința reginei de a-l cunoaște pe poet. Anecdotică momentul care a urmat reține și concluzia întrevăderii, consemnată fugitiv de George Călinescu în monografia sa, după cum prudent va fi comentată și de George Munteanu: „există temeiuri să se creadă că Eminescu s-a purtat ca un suveran al poeziei față de suverană — poeză”. Musafirlor, venit — se pare —

fără voia sa la Palat, tăcea ostentativ, punându-l pe T. Maiorescu în situația dificilă de a-i fi intermediar în dialogul cu regina Elisabeta, al cărei loc în ierarhia valorilor literare nu putea fi influențat — cum în atâtea alte cazuri a dovedit-o istoria — de statutul ei monarhic din viața politică. Tăcerea poetului genial pare a fi o formă de ripostă la inițiativa inoportună prin care criticul „il prezentase în spectacol”, după cum comenta mai apoi N. Petrașcu. Era vorba despre o mișcare de prim reflux, cum poate să fi fost cea produsă de o orgolioasă înfruntare a două suveranități, una a puterii politice și alta a genialității creatoare. Dacă Eminescu pare să fi ținut să le demarce cu mai multă sau mai puțină ostentație, Carmen Sylva credea posibilă o înmănunchere a lor. Nemulțumit de rolul inițiativei sale, Maiorescu nici nu consemnează faptul respectiv în **Însemnări zilnice**, unde apar întâmplări mult mai puțin semnificative și ca atare un asemenea eveniment nu era firesc să fie omis. La rândul ei pare să fi reacționat și regina. Încântată de versurile ciclului eminescian al **Scrisorilor** înainte de această primă vizită, a cărei încadrare în timp ar fi greu de stabilit cu exactitate, ea nu va mai fi curcirită și de poemul **Luceafărul**, care i se citește apoi. Să fi fost reală obtuzitatea ei estetică sau astfel credea regina că merita disprețuit invitatul ei cel rebel?

Dincolo de o asemenea anecdotică, prea vag confirmată documentar, avem argumente care atestă indubitabil adevărul că Eminescu a întreținut o corespondență cu regina-poetă. În vara anului 1876 el îi scria plin de afabilitate, socotind-o pe Carmen Sylva un „spirit superior prin cultura europeană căreia îi aparținea. Raportate la canoanele protocolare și la deschiderea propriei specii memorialistice la care Eminescu apelase, mărturisirile încredințate reginei de genul neînțeleș, cu descurajarea pe care societatea timpului i-o provoca, vor conduce spre o concluzie

dezarmantă: „Ar exista deci numai două căi pentru a te confrunța cu Bizanțul: fie să lupți cu aceleași arme necruțătoare, fie să renunți în genere la luptă. Eu am ales această ultimă cale — nemaiavând nici o speranță de a plăcea contemporanilor sau viitorului”. Semnificațiile unei asemenea file memorialistice, ignorate până acum, se dovedesc a fi multiple, constând în primul rând în minarea periodizării vieții poetului în etapa optimistă, extinsă și asupra anilor popasului său ieșean și o alta pesimistă, ulterioară, periodizare susținută de C. Dobrogeanu Gherea. Confesiunea ce atinge dimensiunea existențială profundă a experienței sale dovedește ineluctabil că între cei doi mânători de condei legătura temeinicită era una complexă, nerezumată doar la stricta colaborare literară. În mod cert, fiul căminarului Eminovici, școlit între altele și în capitala Imperiului habsburgic, unde ierarhiile dinastice aveau o relevanță legică, înțelegea importanța și stilul specific unei adresări către o regină. Încântat de atenția Alteței Sale față de creația sa, poetul ieșean face adevărate piruete de formulare protocolară într-o scrisoare de mulțumire în care se simte copleșit de personalitatea reginei. „Este însă cam lipsit de modestie din partea mea să vreau să trezesc la Înălțimea Voastră, persoană situată deasupra partidelor, un interes PRO sau CONTRA; s-a întâmplat însă fără nici o altă intenție decât aceea de a da glas prețurii ce-o datorez pentru aprecierile atât de binevoitoare de care se bucură **neînsemnatele mele scrieri** (s.n.) din partea Înălțimii Voastre. Nu merit această recunoaștere, totuși lauda o primesc”. Poetul va reacționa mai categoric când află că ar putea primi medalia „BENE-MERENTI”, de care se va bucura în schimb Al. Macedonski în 1881. Eminescu i-a prevenit pe inițiatori de categoricul său refuz, cu o onestitate ce stă bine unui caracter integru și care completează acel portret ideal cu care posteritatea n-a ezitat să-l înze-

(Continuare în pag. a 7-a)

Conf. univ. dr.
ANCA SĂRGHIE

Ședința de constituire a noii Adunări Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit prevederilor statute și hotărârii Sf. Sinod în luna iunie în toate eparhiile din cuprinsul Patriarhiei Române a avut loc constituirea noilor Adunări Eparhiale ce vor funcționa în perioada 2002—2006.

Sâmbătă, 15 iunie a.c., a avut loc la Sibiu ședința de constituire a noii Adunări Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. Lucrările au început cu slujba de Te Deum săvârșită în Capela Mitropolitană de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu P.S. Visarion Rășinariu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și cu invocarea Sf. Duh. După slujbă lucrările au continuat în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu și au fost conduse de către Prea Sfinția Sa Visarion Rășinariu.

În cuvântul de deschidere P.S. Sa a reliefat importanța momentului pentru viața bisericească din Arhiepiscopia Sibiului și a creionat principalele atribuții ale Adu-

nării Eparhiale. Totodată P.S. Sa a subliniat faptul că între membrii Adunării Eparhiale se regăsesc toate categoriile sociale: intelectuali de marcă, oameni de cultură, slujitori ai Bisericii și ai Școlii românești precum și reprezentanți ai Armatei. P.S. Sa a urât succes membrilor Adunării în noua misiune la care au fost chemați și le-a transmis tuturor binecuvântarea părintească a I.P.S. Mitropolit Antonie.

Ședința a continuat apoi potrivit rânduielilor statute cu verificarea și validarea mandatelor deputaților aleși în cele 10 circumscripții ale Eparhiei și cu constituirea Adunării pe secțiunile prevăzute de Regulament.

Au fost aleși apoi prin vot nominal delegații pentru Adunarea Națională Bisericească și membrii Consistoriului Eparhial. Noua Adunare Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului se prezintă astfel:

Președinte: I.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului

Circumscripția electorală nr. 1 — Sibiu —

1. Pr. prof. dr. Ilie Moldovan
2. Avocat Ioan Morariu
3. G-ral Dr. Nicolae Gh. Uscoi

Circumscripția electorală nr. 2 — Avrig —

1. Pr. Mircea Crețu
2. Prof. Univ. Dr. Ilie Crăciun
3. Dr. Vasile Iacob

Circumscripția electorală nr. 3 — Mediaș —

1. Pr. Ioan Vladovici
2. Dr. Nicolae Suci
3. Prof. Constantin Catrina

Circumscripția electorală nr. 4 — Agnita —

1. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
2. Dr. Dumitru Nicoară
2. Vintilă Onuc Nemeș

Circumscripția electorală nr. 5 — Făgăraș —

1. Pr. Ioan Dincă
2. Gheorghe Roșculeț
3. Ing. Alexandru Boieriu

Membri delegați în Adunarea Națională Bisericească

Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca — Sibiu
Av. Ioan Morariu — Sibiu
Dr. Nicolae Suci — Mediaș

Consiliul Eparhial

Clerici:

Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu — Sibiu
Pr. Ioan Cioacă — Brașov
Pr. Cornel Codrea — Făgăraș

Mireni:

G-ral Dr. Nicolae Gh. Uscoi — Sibiu
Prof. Univ. Dr. Ilie Crăciun — Sibiu

În încheierea lucrărilor au luat cuvântul următorii deputați: dl. g-ral de brigadă Nicolae Uscoi, rectorul Academiei Trupeilor de Uscaț — Sibiu, P.C. Pr. Mircea Crețu — Tâlmăci, P.C. Pr. prof. dr. Ilie Moldovan, dl. Gheorghe Roșculeț, deputat în Parlamentul României, dl. prof. univ. dr. Ilie Crăciun, decanul Facultății de Medicină din Sibiu, P.C. prot. Ioan Găban — Mediaș, dl. dr. Nicolae Suci, dl. av. Ioan Morariu.

Toți vorbitorii au evidențiat rolul major al Bisericii noastre ortodoxe în viața societății românești și imperatiivele vieții re-

Circumscripția electorală nr. 6 — Or. Victoria —

1. Pr. Cornel Codrea
2. Vasile Crăciun
3. Ing. Alexandru Lup

Circumscripția electorală nr. 7 — Brașov —

1. Pr. Nicolae Florin Stroie
2. Prof. Univ. Dr. Ovidiu Moceanu
3. Dr. Mihai Niculescu

Circumscripția electorală nr. 8 — Codlea —

1. Pr. Ioan Cioacă
2. Av. Ionel Maxim
3. Prof. Radu Frunțaș

Circumscripția electorală nr. 9 — Rupea —

1. Pr. Ioan Munteanu
2. Silviu Lancea
3. Ioan Șerban

Circumscripția electorală nr. 10 — Săliște —

1. Pr. Ioan Ciocan
2. Jurist Dorin Suci
3. Dumitru Banciu

Prof. Univ. Dr. Ovidiu Moceanu — Brașov
Prof. Constantin Catrina — Sibiu
Dr. Nicolae Suci — Mediaș
Av. Ioan Morariu — Sibiu

Consistoriul Eparhial

Președinte: Pr. Nicolae Coman — Brașov

Membri: Pr. Liviu Moisiu
Pr. Ioan Jurcă

Supleanți: Pr. Cornel Erneanu — Mediaș
Pr. Ioan Ciungara — Făgăraș

Grefier: Pr. Eugen Buta — Sibiu

Apărători: Pr. Gheorghe Streza — Sibiu
Pr. Nicolae Crețu — Sibiu

ligios-morale de azi la care se cere să fie prezentă și implicată alături de alte instituții ale statului și Biserica strămoșească. A urmat apoi în aripa nouă de la Reședința mitropolitană o agapă frățescă la care a fost prezent și I.P.S. Mitropolit Antonie care s-a adresat cu un ziditor și înălțător cuvânt participanților.

Astfel s-a închis încă un moment de seamă în istoria seculară a Arhiepiscopiei Sibiului, moment de înălțare, de chemare și de sfinte năzuințe întru slujba Bisericii și a neamului.

PARTICIPANT

Protopopul-martir Aurel Munteanu

(Urmare din pag. a 4-a)

nu este pusă nici astăzi complet în valoare și în acest sens cred că ar fi necesară ridicarea unei statuții a sa, urmată de organizarea unui simpozion care să dezbate toate aspectele activității deosebit de complexe, pe plan pastoral, misionar și cultural a vrednicului de pomenire protopop Aurel Munteanu.

NOTE BIBLIOGRAFICE:
1. Cf. „Comuna Mergindeal”, colecția „Micromonografii locale”, cap. „Personalități locale”, p. 8.

2. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Coșneanu al Banatului ne dă în nota 16 a acestei lucrări lista celor care s-au ocupat de martirajul protopopului Aurel Munteanu în numeroase lucrări sau articole ale unor ziare din jurul anului 1940 între care se găsește și „Telegraful Român”: „Despre acest mucenic al neamului românesc

s-au scris pagini emoționante: Vasile Netea, Cartea refugiatului ardelean — Figuri ardeleni, 1943, publicistul american Milton G. Lehrer, Ardealul pământ românesc (Problema Ardealului văzută de un american) 1944; D.E. Nicoară, Mucenicul Aurel, 1946, ziarul „Tribuna” din Brașov, nr. 725 din 12 septembrie 1943; ziarul „Tribuna Nouă” din Cluj, 15 martie 1946; „Telegraful Român” din 29 septembrie 1940, etc.

La această impresiionantă listă aș adăuga și „Telegraful Român”, din 8 septembrie 1944, unde figura protopopului Munteanu este evocată din nou de către Nicodim Belea.

3. Pentru mai multe amănunte se poate consulta: Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu — „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, vol. 3, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bis. Ort. Rom. Buc., 1997.

„Credința nu este acceptare de idei, ci relație de viață cu Dumnezeu Cel viu“!

Mitropolitul Dimitrie Vekiaris

Înalt Prea Sfințitul Dimitrie Vekiaris, Mitropolit de Goumenissa, Axioupolos și Polikastro constituie una dintre figurile emblematice ale culturii teologice elene contemporane. Este autorul a 33 de cărți, dintre care cea intitulată „Viața în morminte“ a ajuns la cea de a 22 ediție în spațiul elen, fiind de asemenea tradusă și în numeroase limbi de circulație europeană.

Este receptat în mod unanim ca unul dintre cei mai culti ierarhi ai ortodoxiei elene, fiind în același timp și omul unei asceze profunde, impresionând întotdeauna prin disponibilitatea cu care se angajează în ajutorarea celor din preajma sa.

Deși este cunoscut în aproape întreaga Europă, și nu numai, continuă să fie în spațiul teologiei românești o persoană necunoscută. Aria operelor sale cuprinde domeniul exegeticii, catehetei, dreptului canonic, al spiritualității în genere.

Mitropolitul Dimitrie Vekiaris este născut în anul 1948 în localitatea Loutrakio — Corint, este licențiat în teologie din 1972 la Atena, din anul 1984 a fost secretarul Arhiepiscopiei Atenei și egumen al

Mănăstirii Petrakis din Atena. În anul 1989 este ales mitropolit de Larissa, iar din 1991 este mitropolit de Goumenissa.

Una dintre lucrările sale, intitulată „Identitatea noastră“ tratează problema identității ethosului ortodox în contextul globalizării, mondializării și desecralizării societății contemporane.

Amintesc doar câteva coordonate ale ei: mărturisirea ortodoxiei în Uniunea Europeană, identitatea creștinului ortodox, Maica Domnului — Mijlocitoare între cele zidite și nezidite etc.

„Suntem creștini ortodocși. Dacă suntem întrebați ce înseamnă aceasta, ce vom răspunde? Ce este ortodoxia? Oare un sistem de învățură religioasă? Oare o unitate de solemnități religioase? Oare totalul Bisericilor Ortodoxe

locale, ca și mod de relație?

Trăim în interiorul Ortodoxiei și ne închinăm Dumnezeului Cel adevărat în mod ortodox. Și este adevărat că multe din cele pe care le trăim, nu putem să ni le explicăm. Însă, astfel mintea și gândirea noastră au prilejul de-a se îndeluncă de-a această întrebare. Doar astfel există speranța de-a experia și menține calitatea creștinismului ortodox, ca și cea mai prețioasă identitate a noastră.

Sunt creștin ortodox? Ce înseamnă aceasta?

Creștin ortodox înseamnă că sunt botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, și în acest mod sunt tainic și real parte a familiei lui Dumnezeu, a Bisericii.

Creștin ortodox înseamnă că am primit Sfânta Mirungere, adică darul

Sfântului Duh, și cu toate că, ca și om sunt muritor, ca și om însă înzestrat de Duhul Sfânt, aștept și pregtust veșnicia ca simțurile duhovnicești ale inimii curate și luminate.

Creștin ortodox înseamnă că particip în mod real la liturgia Euharistiei lui Dumnezeu, împărtășindu-mă cu Trupul și Sângele lui Hristos și în acest fel Hristos locuiește în chip tainic în mine, mă întărește în lupta vieții prezente și în dobândirea celei viitoare.

Creștin ortodox înseamnă că Dumnezeu Tatăl prin Hristos m-a răscumpărat, mă recunoaște drept moștenitor al Împărăției Sale.

Creștin ortodox înseamnă că am frați pe toți sfinții, apostolii, martirii, ierarii, cuviosii, dreptii, adică toți câți au trăit viața în Hristos încă de pe pământ.

Creștin ortodox înseamnă că viața mea personală, ca aducere aminte, viața mea ca luptă, viitorul meu ca nădejde și viată, toate acestea depind de Hristosul meu, de Hristosul Bisericii, de Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul lumii.

Creștin ortodox înseamnă ceea ce a zis apostolul Pavel despre el însuși: viața mea este Hristos, de aceea, și să mor, voi avea

câștig, de vreme ce voi merge mai aproape de Hristos. Însă și viața pe care o trăiesc este viață de credință, încredințată voinei Fiului lui Dumnezeu, care m-a iubit și s-a răstignit pentru mine. Adică, creștinul trăiește cu nădejdea veșniciei. Această nădejde nu îl face să fie retras de lume și plângăreț, ci îi dă impulsul de a se lupta pentru sfințenia vieții personale, familiale și sociale. Sfințenia înseamnă să primească cineva în mod simțit prezența lui Hristos în interiorul său. Și atunci, având această experiență și certitudine dă

mărturie autentică despre Hristos în lume, prin felul zilnic al vieții sale, printru a-L găsi și lumea pe Hristos în Biserică și prin Biserică“.

„Este adevărat că în zilele noastre Biserica ni se prezintă în multe ipostaze, obosită și dezbinată. Este adevărat că Biserica noastră este defăimată din cauza exemplului negativ al unor clerici și laici. Mulți creștini se scandalizează. Cu grijă, exemplele negative își găsesc justificarea în

(Continuare în pag. a 8-a)

Drd. ȘTEFAN TOMA

Mihai Eminescu și Carmen Sylva

(Urmare din pag. a 5-a)

treze. Orice abuz în sensul acesta are efect deformant. Călinescu prevenea cititorii de primejdia unor asemenea falsificări atunci când începea al doilea volum al exegezei sale consacrat în 1935 **Operei lui Eminescu** cu aprecierea: „Lipsit de prietenii în timpul vieții și batjocorit, Eminescu devine după moarte, printr-o exagerare de cult tot atât de jicnitoare, prototipul tuturor însușirilor și virtuților umane“. Am spus doar câteva dintre datele de viață socială pe care istoricii literari le-au consemnat ori le-au neglijat până în prezent.

În mod inexplicabil și nedrept G. Munteanu trece peste traducerea de către Eminescu a unor poeme ample ale reginei. Am putea consemna exemplificator balada românească **VĂRFUL CU DOR**, ceea ce dovedește că refluxului inițial îi urmasse și o mișcare de apropiere a poetului de creația reginei Elisabeta. Traducerea eminesciană s-a publicat concomitent cu originalul german, editarea fiind implinită în 1878 la Tipografia Curții. Faptul că s-a executat și o versiune italiană a textului, după care s-au realizat în 1879 reprezentațiile teatrale de la București și Sibiu, unde spectacolul se va relua în 1895, dovedește că a existat inițiativa lansării unei asemenea creații ce împlinea eforturile literare ale poetei-regine. În presa timpului traducerea eminesciană a baladei a fost evaluată în termeni contradictorii. Avem în vedere că Fr. Damé în **Românul** din 27 ianuarie 1879 îl discredita pe Eminescu, iar mai târziu, în **Telegraful Român** de la Sibiu din 22 iunie / 4 iulie 1895 se considera că traducerea lui este „excelentă“. Pe baza cercetării celor două versiuni păstrate ale traducerii, întrucât o a treia a fost pierdută în tipografie, Petre Creția conchide că în 1876—1877 aflat la Iași, Eminescu lucra la această traducere încercând să atenueze „fadoarea originalului“, drept care el

„și-a interiorizat câteva părți din ea, transferându-le în lumea lui poetică și în limbajul ei specific.“ O asemenea ameliorare poetică nu slujea însă traducerii, care urma să fie folosită ca libret. De aceea, la sugestia posibilă a lui Titu Maiorescu, la București traducătorul a decis „să oblitereze câte ceva din contribuția sa și să se adevceze mai mult

originalului“. Partea cea mai valoroasă a traducerii, după opinia aceluiași cercetător, este finalul baladei, care „a fost nu numai obiectul unor căutări asidue, ci un punct de desprindere față de mediocrul original și de trecere către autonomia lirismului celui mai personal și mai pur.“

Semnificativ pentru impulsul în care poetul genial se va fi aflat ca traducător al unui text mediocre, această realizare nu este singura formă a susținerii inițiativelor reginei României în plan literar. Poezia **Märchenkönigin**, ca traducere eminesciană la **Crăiasa din povești** a figurat în antologia **Rumänische Dichtung** din 1881, semnată de Carmen Sylva și realizată cu suprayegheria lui Mite Kremnitz. Textul reapare și în alte ediții ale antologiei, spre a fi apoi reprodusă atât în revista „Bukarester Salon“ cât și în alte publicații. Semnificativ pentru relația de colaborare destul de extinsă în timp cu Carmen Sylva este faptul că pe aceeași pagină de manuscris unde în perioada ieșeană Eminescu notase cu cernă violet o transcriere îngrijită a traducerii, foarte puțin deosebită de cea din antologie, apare începutul unei adrese „Măria Sa, Prea Înălțata Doamnă“. Să nu denote asemenea cuvinte și altceva, mai profund, decât o formulare conformă etichetei impure de canoanele stilului epistolar?

Fără vreun partizanat impus de vreo anume conjunctură, fie ea istorico-politică sau culturală, restabilirea datelor reale ale existenței lui Eminescu, proiectat astăzi pe fundalul unei contemporaneități ce nu i-a fost deloc indiferentă, asigură la început de nou ev al cercetării nu numai șansa unor nuanțări privind biografia genialului absolut al romantismului românesc, ci atestă mai ales o mutație necesară în mentalitatea celor ce vor continua exercițiul eminescian. Raporturile ziaristului Eminescu de la „Timbul“ cu regele Carol I merită în egală măsură interesul nostru, constituind obiectul unei urmări oare intervenții. Reașezarea în lumina adevărului a unor aspecte biografice ale vieții scriitorilor noștri clasici, omise într-un anumit anotimp întunecat al contemporaneității noastre românești dintr-un oportunism politic, a devenit în anii din urmă o datorie firească a istoriei literare naționale.

(Urmare din pag. a 6-a)

gea Dumnezeului tău“. Cu alte cuvinte, potrivit cu politica oficială religioasă a Curții, Ezdra urma să revizoreze viața religioasă a poporului iudeu, aflat la granița cu Egiptul care se răsculase atât în 464, cât și în 404. În timpul sărbătorii Corturilor, iudeilor le-a fost citit Pentateuhul, după care întregul popor s-a pocăit (II Ezdra, 8—9). Cărțile I și II Ezdra prezintă pe larg activitatea lui Ezdra pentru restabilirea purității morale a poporului iudeu.

Misiunea lui Neemia a fost de natură politică, probabil tot în legătură cu situația de la granița Egiptului. Pe de o parte, Neemia a rezolvat adânci probleme sociale (inegalitatea dintre bogăți și săraci — a emis în acest scop o scutire fiscală). Pe de altă parte a întărit granița puterea de rezistență de la frontieră, prin ridicarea zidurilor Ierusalimului. În acest scop, provincia Iudeea a fost ruptă de regiunea Samaria. Desigur, regiunile vecine s-au opus ambelor măsuri, astfel că iudeii, cu o mână pe mistrie și cu cealaltă pe sabie, au reușit să ridice zidurile Ierusalimului.

Perioada stăpânirii persane asupra Iudeei este considerată de istorici drept o epocă de prosperitate. Iudeii stabiliți în Țara Sfântă au devenit apărători loiali ai granițelor imperiului. Pe de altă parte, cei rămași în Mesopotamia, dar și cei stabiliți în alte orașe ale imperiului (Ecbatana, Sardes etc.) s-au implicat în viața comunităților lor, mulți devenind slujbași ai Curții (precum scribul Ezdra sau paharnicul Neemia). După cum se va mai vedea, numărul evreilor din Babilon va crește după primul decol al erei creștine, astfel că școlile evreiești din Babilon vor rivaliza cu cele din Țara Sfântă.

Din perioada petrecută în Mesopotamia, datează numeroase instituții ale iudaismului de azi. De exemplu marea sărbătoare Purim, a cărei instituire este descrisă în Cartea Esteri. Estera, devenită regină a Persiei (soția lui Ahașveros, probabil Xerxe) a împiedicat, împreună cu ruda ei Mordehai, planurile unui înalt satrap de a-i masca pe toți iudeii din imperiu. Această întâmplare nu e atestată în nici o altă sursă din afara Bibliei. Se știe în schimb că regii persani nu aveau dreptul de a lua în căsătorie o femeie fără origine nobiliară. Pe de altă parte, se specifică în carte că Mordehai l-ar fi însoțit pe regele iudeu Ioiachim (597 î.Hr.) în exilul acestuia în Babilon, astfel că în al treilea an al domniei lui Xerxes ar fi trebuit să atingă vârsta de 114 ani. Din toate aceste motive, cartea a fost socotită multă vreme necanonică de către Biserică“.

Totuși, azi se păstrează în Hamadan, oraș situat chiar deasupra vechii capitale Ecbatana, o

clădire cu o cupolă mică, și care este cunoscută drept mormântul Esteri și a lui Mordehai. Clădirea datează însă din secolul XIII î.Hr. și cuprinde un mormânt vechi, care, cel mai probabil, aparține soției regelui sasand Yazdgerd I (399—420), Șșandokht. În încăperea învecinată se păstrează un vechi sul al Torei. Lângă mausele se află o moscheie și un cimitir evreiesc.

Înainte de a trece mai departe, trebuie să atragem atenția asupra unui alt monument funerar în Iran, legat de Vechiul Testament. În satul Șșus, vechia Susă, se găsește, în apropierea unei grădini cu fână, un mormânt, mormântul profetului Daniel. Este vorba de o clădire conică, construită însă abia în anul 1869, pe temelia unui mormânt mai vechi, vizitat în 1167 de călătorul Benjamin de Tudela.

Din cele prezentate mai sus, putem vedea marea grad de toleranță de care s-au bucurat națiunile și comunitățile religioase în Imperiul Persan. Ahemenizii au știut să imbine necesitățile Curții cu cele ale popoarelor supuse, și, mai degrabă, cu acelea ale conducătorilor acestor popoare. Darius a lăsat urmașilor săi un imperiu stabil tocmai pentru că interesele claselor conducătoare ale populațiilor componente se suprapuneau cu cele ale Curții. Autonomia acordată comunităților religioase nu trebuie să ne facă să credem că statul ahemenid s-a asemănat unei confederații laxe, asemenea imperiilor de stepă. Interesul Curții era, în primul rând, asigurarea veniturilor din impozite. Datoria principala a conducătorilor diferitelor națiuni era aceea de a strânge impozitele și de a livra suma cerută de Curte.

Și tocmai pentru a se asigura de strângerea acestor venituri, Darius a împletit în mod fericit autonomia națiunilor cu centralismul. Am amintit că întregul imperiu a fost împărțit în 20 de satrapii. Funcționarii regali din aceste provincii erau reprezentanții regelui, ținându-i pe conducătorii națiunilor sub observație. Din ar fi fost neînțelept ca în fruntea unei satrapii să fie numit doar un singur funcționar. Acesta ar fi putut acumula prea multă putere, fiind posibilă o trădare a intereselor Curții. De aceea, Darius a numit trei funcționari în fiecare satrapie, care aveau datoria să se supravegheze reciproc, „să se țină în șah“. Cel dintâi era chiar guvernatorul, care purta denumirea de satrap. Acesta stătea în funcție atât timp cât dorea regele. Era deținătorul autorității civile și judecătorești; de asemenea el încasa și dările. Cel de-al doilea funcționar era secretarul satrapului. A-

cesta avea în grijă cancelaria provinciei, dar era obligat totodată să trimită rapoarte regelui la Curte, pentru a prezenta activitatea satrapului. Cel de-al treilea funcționar era un general de armată, supraveghetorul recrutărilor, precum și al satrapului și al cancelarului. Toți trei funcționarii ținuseră legătura cu Marele Rege, prin intermediul unor curieri rapizi“.

De asemenea, regele verifica activitatea și loialitatea funcționarilor, printr-un ingenios sistem de spionaj intern, cunoscut sub numele „ochi și urechile regelui“. Agenții acestui serviciu de spionaj făceau vizite neanunțate în satrapii, odată pe an (uneori chiar mai des), având puteri depline, precum și o forță armată necesară pentru a-și pune în practică deciziile luate“.

După moartea lui Xerxes, imperiul a intrat într-o stare de decădere. De fapt fenomenul a început odată cu oprirea campaniilor militare în afara granițelor sale. Xerxes s-a retras după înfrângerea de la Salamina în capitalele sale, în harem. A fost debutul unui lung șir de intrigi de Curte. Aceste intrigi au dus la asasinarea regelui Xerxe I în 465, a lui Xerxe II (după doar 45 zile de domnie, în 424). Majoritatea regilor au ajuns pe tron prin intrigi de palat. Un exemplu notabil este Artaxerxe II care, după ce a acces la tron, i-a ucis pe posibili rivali. Cu toate acestea, a fost otrăvit de medicul său, la ordinul unei eunuc pe nume Bagoas, mașordomul Palatului. Acesta l-a instalat pe tron pe Arses (338—336), dar când și-a dat seama că acesta nu era dispus să fie doar o simplă unealtă, l-a ucis, numindu-l ca rege pe Darius III (336—330). Acesta era doar strănepot al regelui Artaxerxe II, dar singurul rămas din dinastia ahemenidă.

Nu este de mirare că în aceste condiții, provinciile au ieșit tot mai mult de sub influența Curții. Artaxerxe II a fost nevoit să țină piept unei revolte a satrapilor. A ieșit învingător din această încercare, dar nu a întreprins nimic pentru a-i pedepsi pe răsculați, permîndu-le să se reîntoarcă în provincii. Dar această răscolă a fost doar un episod în lunga istorie a Ahemenizilor. Satrapii au știut să profite de decăderea morală a Curții, instituind propria lor autoritate în provincii, astfel că acolo ei dețineau un control mai sever decât regele în întreul său imperiu. Din această epocă datează conotația negativă care se dă termenului de satrap (considerat mare despot). Guvernatorii de provincii au devenit adevărați despoți, folosind însă numele Marelui Rege pentru a-și justifica fărădelegile.

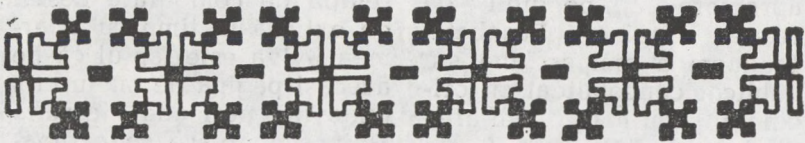
NOTE BIBLIOGRAFICE

24. Mahmoud Rashad, op. cit., p. 265.
25. Brentjes, op. cit., p. 74.
26. Josy Eisenberg, O istorie a evreilor, București 1993, p. 43.
27. Hans Joachim Kraus, Israel, în „Propyläen Weltgeschichte“, vol. II, p. 314—316.
28. Wolfram von Soden, op. cit., p. 127—129.
29. Jerusalem Bibel-Lexikon, p. 168—169.
30. Wolfram von Soden, op. cit., p. 122.
31. Brentjes, op. cit., p. 77—78.
32. Heidemarie Koch, op. cit., p. 19.
33. F. Altheim, Das alte Iran, p. 159.
34. Mahmoud Rashad, op. cit., p. 265—266; Brentjes, op. cit., p. 73.
35. F. Altheim, Das alte Iran, p. 169—171.
36. Brentjes, op. cit., p. 107—108.
37. F. Altheim, Das alte Iran, p. 172.
38. Brentjes, op. cit., p. 115.
39. Horia C. Matei, op. cit., p. 32—33.
40. F. Altheim, Das alte Iran, p. 171—172.
41. Josy Eisenberg, op. cit., p. 46.
42. André Lemaire, Istoria poporului evreu, Timișoara, 1994, p. 100.
43. Hans Joachim Kraus, op. cit., p. 320.
44. A. Lemaire, op. cit., p. 100.
45. A. Lemaire, op. cit., p. 101—102.
46. Hans Joachim Kraus, op. cit., p. 320; Joseph Blenkinsopp, A History of Prophecy in Israel, Philadelphia, 1973, p. 229.
47. Jerusalem Bibel-Lexikon, p. 226; Josy Eisenberg, op. cit., p. 49.
48. Herder Bibel-Atlas, (ed. James B. Pritchard), ed. III, Freiburg i. Breisgau, 1989, p. 146—137; A. Lemaire, op. cit., p. 105; Hans Joachim Kraus, op. cit., p. 324—327.
49. Jerusalem Bibel-Lexikon, p. 231—232.
50. Mahmoud Rashad, op. cit., p. 187.
51. Louis Delaporte, Das Persische Reich, in „Die Völker des Antiken Orients“, Freiburg im Breisgau, 1933, p. 299—380.
52. Ibidem; O. Drimba, op. cit., p. 210.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Miercuri, 1 MAI 2002.** — I.P.S. Sa s-a întâlnit la Reședința mitropolitană cu I.P.S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului.
- **Duminică, 5 MAI 2002.** — Sărbătoarea **Invierii Domnului** — A oferit o recepție la Reședința mitropolitană la care au participat: P.S. Visarion Rășinăreanu, Permanența Eparhială, Dl. General de Brigadă Nicolae Uscoi, Comandantul Academiei Trupelor de Uscat, Prof. Univ. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultății de Medicină „Victor Papilian” din Sibiu, preoți slujitori și diaconi de la Catedrala mitropolitană din Sibiu și din oraș, precum și alte persoane.
— În după-masa aceleiași zile a primit pe dl. ec. Nicolae Lazăr din Sibiu.
— A primit pe Dl. Dr. Mihai Iftodi din Chișinău și pe Dl. ec. Gheorghe Grădinaru, directorul Băncii Românești din Sibiu.
- **Luni, 6 MAI 2002.** — A doua zi de Paști — a asistat la slujba Sf. Liturghii din Catedrala mitropolitană. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură tuturor celor prezenți.
- **Joi, 9 MAI 2002.** — A vizitat șantierul de construcții de la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
- **Vineri, 10 MAI 2002.** — Cu ocazia hramului Mănăstirii Brâncoveanu, „Izvorul Tămăduirii” a asistat la Sf. Liturghie săvârșită de P.S. Visarion Rășinăreanu, înconjurat de un impresionant sobor de preoți și diaconi la altarul din pădure.
— La sfârșitul Sf. Liturghii, I.P.S. Mitropolit a rostit un cuvânt de învățătură.
— S-a întâlnit cu dl. Senator Corneliu Vadim Tudor, cu Senatorul Ilie Ilașcu care s-au aflat cu această ocazie la Mănăstire și cu alți senatori și deputați de Făgăraș și Brașov.
— A primit pe Ierom. Serafim Pătrușel, viețuitor al Mănăstirii Brâncoveanu, care s-a întors de la studii din Grecia.
- **Luni, 13 MAI 2002.** — A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Ion Diviza din Stolniceni, Republica Moldova.
— A primit pe D-na Dr. Elena Roșca și Vasile Maranetchi din Chișinău, Republica Moldova.
- **Marți, 14 MAI 2002.** — A primit pe Pr. Palmeș Nicolae, noul protopop al Protopopiatului Rupea.
— A primit pe D-na Elisabeta Țăranu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
- **Joi, 16 MAI 2002.** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ilie Oprișiu de la Parohia Glâmbocă, prot. Avrig.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Onciu de la Parohia Făgăraș-Combinat, prot. Făgăraș.
- **Miercuri, 22 MAI 2002.** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, împreună cu P.C. Arhim. Teofil Părăian și Ieromonahul Serafim Pătrușel de la aceeași Mănăstire.
- **Vineri, 24 MAI 2002.** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dr. Vasili Hristov din București.
- **Luni, 27 MAI 2002.** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

În Editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut, recent, ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2002.

El poate fi procurat sau comandat la Librăria Eparhială Sibiu (Str. Mitropoliei, nr. 35), la preț de 50.000 lei/exemplar.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLAMADEALA, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- **1 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană.
- **2 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohială din Galeș, prot. Săliște (pr. paroh Nicolae Moldovan), roșind bogat cuvânt de învățătură.
— În aceeași zi a cercetat și biserica monumentală din Aciliu, prot. Săliște.
- **6 Iunie 2002.** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Brașov.
— A cercetat biserica „Schimbarea la față” din Codlea, aflată în reconstrucție și Capela Spitalului orașesc din Codlea.
- **7 Iunie 2002.** — P.S. Sa a oficiat Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **8 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— La orele amiezii a oficiat slujba de sfințire a Monumentului eroilor Revoluției din Sibiu, monument amplasat în fața Casei de Cultură.
— Seara a oficiat Vecernia în Catedrală.
- **9 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica parohială din Hurezi, prot. Făgăraș (pr. paroh Sicoe Tudor), roșind bogat cuvânt de învățătură.
— A oficiat slujba de sfințire a Monumentului eroilor satului Hurezi.
— În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Ucea de Jos și Olteț, prot. Făgăraș.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **11 Iunie 2002.** — P.S. Sa a participat la Vernisajul Expoziției „Aspecte ale strategiei de cercetare, proiectare și restaurare a patrimoniului cultural”, roșind o alocuțiune.
- **13 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Mănăstirea Berivoi, jud. Brașov cu prilejul zilei hramului „Înălțarea Domnului”, roșind un bogat cuvânt de învățătură.
— P. Cuv. Ierom. Iosif Toma, starețul mănăstirii a fost hirotesit întru „sinecl”.
— A cercetat biserica parohială din Recea, prot. Făgăraș, aflată în lucrări de restaurare.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **15 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit în Capela mitropolitană slujba de Te-Deum cu prilejul începerii lucrărilor Adunării Eparhiale.
— A prezidat lucrările acesteia în Aula Facultății de Teologie din Sibiu.
— A cercetat șantierul noii biserici din incinta Spitalului militar Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **16 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica mare din Săliște, jud. Sibiu roșind cuvânt de învățătură.
— A participat la manifestările artistice „Lada de zestre”, organizate de oficialitățile sibieni în Poiana Soarelui din Săliște.
— A cercetat canonic Schitul de maici de la Foltea.
- **18 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană cu prilejul întâlnirii colegiale a promoției 1992.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **21 Iunie 2002.** — P.S. Sa a primit pe P.C. Pr. Romulus Bleahu din S.U.A.
— A vizitat canonic Mănăstirea „Sf. Maria” din Turnu Roșu precum și biserica monument istoric din aceeași localitate.
- **22 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a oficiat Vecernia și două călugării la Mănăstirea Valea Hărtibaciului, roșind cuvânt de învățătură.
- **23 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prilejul zilei Rusaliilor.
— A oficiat Taina Sf. Maslu de obște în biserica „Pogorârea Sf. Duh” din Sibiu (Valea Aurie) roșind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia cu plecarea genunchilor, în Catedrală.
- **24 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica schitului „Sf. Ioan Botezătorul” din Poiana Brașov roșind cuvânt de învățătură.
— A cercetat biserica „Buna-Vestire” din Brașov vorbind credincioșilor prezenți la slujba Utreniei.
— Seara a slujit și a predicat la slujba Vecerniei la Mănăstirea Bucium, prot. Făgăraș.
- **25 Iunie 2002.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Schitul „Sf. Treime” din Sibiel, cu prilejul hramului, roșind cuvânt de învățătură.
— A vizitat canonic Mănăstirea de maici de la Orlat.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Frumusețea lumii văzute** de P.S. Calinic Argatu, Episcop al Argeșului și Muscelului, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, 170 p. Postfața acestei cărți aparține lui Cristian Bădiliță. „... criticul, scriitorul Calinic Argatu scrie vioi, inteligent și cu bun-gust. Lectura volumelor sale e realmente o bucurie...”

Autorul scrie despre Ion Pillat, despre George Călinescu, despre aforismele lui Iorga, despre Octav Onicescu. Apoi scrie, de asemenea, despre Patriarhul Iustin, despre Arhiepiscopul Antim, despre Paul Morand prin bisericile Bucureștiului, despre Hora Bernea și despre Pace și bucurie cu Brâncuși. Iată atâtă teme care-l recomandă pe autor în persoana P.S. Calinic, ca un bun căutător în literatura universală. Îl recomandăm din inimă.

★

● **Semnalăm** cartea apărută la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române cu titlul: **Cultură sfintelor icoane. Cele trei tratate contra iconoclaștilor**, de Sf. Ioan Damaschin, București, 218 p.

Această lucrare apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Traducerea din lb. greacă, introducerea și note, aparțin părintelui prof. Dumitru Fecioru.

Avem în față o carte, care se ocupă de scrierile anti-iconoclaste ale Sf. Ioan Damaschin. Cuprinde primul, al doilea și al treilea tratat contra celor care atacă Sfintele Icoane. Este un tratat teologic de mare valoare ce a ieșit din mâna Sfântului Ioan Damaschin.

O recomandăm spre lectură tuturor celor interesați de problematica icoanelor în ortodoxie.

★

● Étienne Gilson publică cartea **„Tomismul. Introducere în filozofia Sfântului Toma D'Aquino”**. Traducere din franceză de Adrian Niță, iar din latină de Lucia Wald. Cartea apare la Editura Humanitas, București, 2002, 562 p.

„Membru marcant al Academiei Franceze, profesor la Sorbona și la Collège de France, dar și în Statele Unite și Canada, Étienne Gilson a devenit deja cunoscut cititorului român, prin eruditul său studiu Filozofia în Evul Mediu (Humanitas, 1995).

Cu Tomismul, lucrarea de referință în domeniu, autorul revine asupra unei teme care l-a însoțit de-a lungul întregii sale activități de cercetare. Fără să-și piardă caracterul de introducere istorică, volumul luminează principalele articulații ale doctrinei lui Toma d'Aquino, insistând asupra elementelor de filozofie, strict rațională pe care le conține, prin însăși natura sa, teologia tomistă. Este o carte indispensabilă pentru toți cei care vor să-și însușească gândirea atât de des invocată și atât de puțin cunoscută a filozofiei care și-a pus o amprentă inconfundabilă asupra catolicismului”.

★

● **Țara Făgărașului. Istorie scurtă**, vol. I, coordonator: Gheorghe Roșculeț, Editura „Negru Vodă”, Făgăraș, 2002, 147 p.

E o carte importantă care scrie despre Civilizația dacilor din Țara Făgărașului, apoi despre Sistemul defensiv de graniță din sudul Transilvaniei, despre Satul făgărașan, apoi despre Orientări de valoare diferite.

Am ales la întâmplare dintre temele tratate în carte de mai mulți autori printre care și de Gh. Roșculeț, lucrări de valoare asupra Țării Făgărașului. O recomandăm interesului cititorilor din această parte a țării și din celelalte părți. E o lucrare din care ai ce reține.

★

● **Homeopatie în versuri**, de Dr. Vasile Iacob. Apare la Casa de presă și editură Tribuna, Sibiu, 2001, 156 p. Iată ce spune autorul despre **Homeopatia în versuri**: „este prima lucrare de acest gen din țara noastră. Ea este scrisă de un practicant al acupuncturii — cu peste 20 de ani vechime — îndrăgostit de fascinanta știință homeopatică.

Cele peste 70 de poezii din acest volum abordează doar remediile cu care Hahnemann a fundamentat homeopatia — Polycreste și alte câteva din cele mai importante. Desigur, fiecare poezie nu va putea schița patogeneza vastă a remediului respectiv, reținând unele din semnele sale mai caracteristice. Nu ne facem iluzia că Homeopatia se va putea învăța numai din poezii, dar suntem convinși că ele incită gustul pentru studiu făcând mai plăcut, mai apropiat textul încărcat din voluminoasele tratate, expunerea seacă din dicționare, pomelnicul sufocant și derutant din lexicoane — deseori dezarmante mai ales pentru cel ce dă pentru prima dată piept cu seducătoarea Semilia.

Unui astfel de novice — și nu numai! — i-aș șopti:

**„Vrei să înveți homeopatie?
Citește și poezie —
Îți va fi mult mai ușor:
Lacrimi, visuri și umor!”**

Versul îndulcește, încântă, deconectează, ușurează memorizarea. E ca un pahar cu apă rece servit călătorului trudit de drum și istovit de arșiță”.

Iată că doctorul Iacob pe lângă înțelepciunea mănuirii acupuncturii, și nu e puțin lucru să știi exact punctele care trebuie tratate. Am avut și eu parte de acele doctorului Iacob, care merită toată încrederea. Dar iată că prin această carte se dovedește și un bun mănitor al versurilor. Am citit cu mare atenție versurile, și sunt bune. Le recomand cu căldură.

ANTONIE P

(Urmare din pag. a 7-a)

a devia sau a fi indiferente. Să nu uităm că fenomenele nu exprimă întotdeauna adevărul. Și mai mult decât atât, oare de la exemplul negativ al unor dascăli încetăm de a ne trimite copiii la școală? Oare de la comportamentul negativ al unor funcționari publici, încetăm de a mai merge la cabinetele medicale? Oare greutatea vieții ne conduc la renunțarea de a mai trăi?

Astfel și noi, aparținând în mod conștient Bisericii Ortodoxe ne luptăm să ne schimbăm sinele și să ne sfințim. Sfinții cărora ne închinăm cu cinste în sfințele icoane constituie cele mai opozante exemple de reacție față de păcat și nedreptate, împotriva diavolului și a răutății lumii, fiind cei care răspândesc

Credința nu este acceptare de idei

lumina lui Hristos prin intermediul vieții și a minunatei lor prezențe. Numai cine citește Viețile Sfinților și încearcă să pășească pe urmele lor, va înțelege cum se transformă sinele interiorului nostru și cum poate să se schimbe societatea în care trăim.

Chipul autentic al Ortodoxiei se vedește în strălucirea praznicelor noastre, în minunile sfinților, în dimensiunea internă a cultului dumnezeiesc, în sfințenia celor ce se pocăiesc, în măreția celor smeriți, în jertfirea de sine al filantropilor necunoscuți, în simplitatea celor fericiți, în rugăciunea taumaturgică a iubitorilor de Dumnezeu, în supra sensibilă comuniune

de afecțiune cu Dumnezeu Cel viu”.

„Și dacă spiritualitatea noastră individuală se deosebește de spiritualitatea Bisericii, atunci oare spiritualitatea noastră particulară — în loc să ne salveze, nu ne împovărează cu cea mai vătămătoare iluzie, aceea care transformă viața noastră în desertăciune, eforturile în tragedie sisifică, visele în primejdie de moarte? De ce trăim? De ce murim? Cine suntem în cele din urmă noi, în această dispută neîntreruptă dintre viață și moarte, existență și degradare? Pentru a da răspuns la aceste vechi întrebări existențiale, trebuie să răspundem mai

întâi la întrebarea fundamentală: care este relația noastră cu Dumnezeu Cel Adevărat?

Credința nu este acceptare de idei, ci relație de viață cu Dumnezeu Cel viu. Și moartea nu e nimicire, ci pașaport al vieții către Dumnezeu Cel viu. Această ne-o spune ortodoxia. O spune în numele adevăratului Dumnezeu Treimic. A Aceluia Care a creat din nimic toate și pe noi oamenii, a Aceluia Care și-a unit viața Sa cu a noastră, pentru a ne mântui”.

Aceste câteva fragmente se doresc a fi o scurtă introducere, pentru cititorii români în gândirea teologică a mitropolitului Dimitrios Vekiaris, atât de îndrăgite de frații ortodocși greci.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plamadela, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rășinăreanu — episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 85.000 lei. Cont nr. 2511.1-61, 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută. B.C.S.A. Sucursala Sibiu.